

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
14/3351

Vår referanse
2014/04466-25 008

Dato
24.03.2015

Høringsbrev - NOU 2014: 8 Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd

Vi viser til høringsbrev av 2. desember 2014.

Høringen har vært forelagt samtlige politidistrikt, Økokrim, Kripos, Politiets utlendingsenhet samt Politiets fellestjenester. Vi har mottatt uttalelser fra Asker og Bærum, Oslo og Gudbrandsdal politidistrikt, samt Politiets utlendingsenhet (PU) og Kripos. Uttalelsene følger vedlagt i kopi, og er delvis innarbeidet i direktoratets uttalelse.

Innledning:

Politidirektoratet bemerker innledningsvis at direktoratet har vært representert i Tolkeutvalget, som har utarbeidet utredningen. Videre har politiet i etterkant av arbeidet med NOUen opprettet en arbeidsgruppe som skal vurdere organisering av tolketjenester i politiet. Det skal leveres en analyse av arbeidet våren 2015, og den vil være et delprosjekt i arbeidet som skjer i forbindelse med å etablere fellestjenester i politiet. Arbeidsgruppen vil vurdere flere av forslagene som er gitt i NOUen. Målet med arbeidet er blant annet å etablere tolketjenester i politiet som støtter opp under følgende:

- i) rettsikkerhet og likebehandling,
- ii) økt kvalitet på tolketjenester i politiet og
- iii) effektiv ressursbruk ved bruk av tolk i politiet.

I tillegg til nevnte analyse, vil Politidirektoratet se nærmere på roller og ansvar for tolkeområdet i politiet.

Bruk av tolk berører svært mange av politiets arbeidsområder og har vært et tema i politiet gjennom en årrekke. Både bruk, bestilling og betaling av tolketjenester, samt tiltak for å styrke kvaliteten på tolk og tilgang til tolk har vært gjentagende tema i politiet. Gode tolketjenester er viktig for å ivareta rettssikkerheten og for å sikre god kommunikasjon i straffesaksarbeidet og på utlendingsfeltet. Direktoratet anser det derfor som svært positivt at det er utarbeidet en NOU om tolking i offentlig sektor.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

Politidirektoratet har konsentrert seg om de delene av NOUen som gjelder justissektoren, og særlig politiets arbeid i straffesaker og på utlendingsfeltet. Da det er underliggende instanser som har førstehåndserfaring med bruk og behov for tolk, bygger direktoratets høringssvar i det vesentlige på deres uttalelser. Særlig har Politiets utlendingsenhet bred erfaring med bruk av tolk, og dette gjenspeiles i vårt høringssvar. Direktoratet vil først knytte noen generelle merknader til utredningen, deretter se på utkastet til ny lovtekst, for så å knytte noen merknader til de ulike tiltakene som er foreslått.

Behovet for tolk

Som nevnt innledningsvis brukes det tolk på flere av politiets arbeidsfelt, og behovet for tolk i politiet er stort.

Kripos fremhever i sin uttalelse at det særlig i etterforskningsfasen er stort behov for tolk, og at opplysninger som fremkommer i avhør ofte vil være avgjørende for påtaleavgjørelsen av saken. Behovet for tolk er derfor ofte større i etterforskningen enn ved sakens behandling i retten. Videre fremholder de behovet for tolk i forbindelse med skjulte etterforskningsmetoder som kommunikasjonskontroll og romavlytting, som kan være svært omfattende og ressurskrevende. Endelig viser Kripos til at behovet for tolk i fremtiden vil øke ettersom man fremover forventer en økning i antall utlendinger som tar opphold i Norge. De viser i den forbindelse til Kripos' trendrapport om organisert kriminalitet fra 2015. Videre viser Kripos til eget ansvarområde om etterforskning av krigsforbrytelser, folkemord og forbrytelser mot menneskeheten begått av personer som oppholder seg i Norge, hvor behovet for tolk er fremtredende.

Oslo politidistrikt påpeker i sin uttalelse at de er storforbrukere av tolketjenester, samt at de har utarbeidet egne rutiner for direkte bestilling av tolk. Distriktet understreker at det er avgjørende med høy kvalitet på tolkingen for å ivareta rettsikkerhet og for å sikre god kommunikasjon i straffesaksarbeidet.

Videre er det et stort behov for tolketjenester i utlendingsforvaltningen. PU påpeker i sin uttalelse at de i løpet av de siste tre årene har brukt 60 millioner kroner på kjøp av tolkeoppdrag. Dette gjelder særlig ved asylregistrering, men også bruk av tvangsmidler etter utlendingsloven, i fengslingsaker ved fremstilling for Oslo tingrett, samt for underretting av forhåndsvarsel og vedtak om utvisning. Også politidistriktene bruker tolk for underretting av vedtak, både avslag og fornyelser av tillatelser.

Bruk av kvalifiserte tolker

I utredningen blir det vist til at ca 60 % av tolkene som benyttes i justissektoren ikke har dokumenterte kvalifikasjoner. NOUen oppstiller flere viktige tiltak for å øke kvaliteten på tolketjenestene. Direktoratet har imidlertid merket seg at ingen av tiltakene retter seg spesielt mot politiet, samt at personer fra ytre etat/med politibakgrunn heller ikke har deltatt i utredningsarbeidet. Direktoratet vil derfor påpeke at politiet i noen sammenhenger har spesielle behov som det er viktig å lage praktiske ordninger for, herunder tilgangen på kvalifiserte tolker. Eksempelvis vil det i de tilfeller personer er pågrepet eller bevis skal sikres, være avgjørende at det er tolk tilgjengelig på kort varsel. I politiets taktiske og operative virksomhet kan det også oppstå situasjoner der risikovurderinger og hensynet til raske avklaringer medfører at det kan være en utfordring hvis man kun må benytte autorisert tolk. Dette fremheves også av Asker og Bærum politidistrikt og Oslo politidistrikt.

Også PU viser til at de er kjent med problemstillingen rundt bruk av tolk som ikke har dokumenterte kvalifikasjoner. De opplyser at de ikke kan forhåndsbestille tolker ettersom behovet oppstår på kort varsel, og fordi nasjonalitet og antall asylsøkere varierer fra dag til dag. I tillegg er det et krav om at asylsøkere skal registreres innen 24 timer. Dette fører til en situasjon hvor det ikke er mulig å kun benytte statsautoriserte tolker, eller tolker med dokumentert kvalifikasjon. Tilsvarende gjelder i fengslingsaker, hvor det daglig tas beslutninger om pågripelser med påfølgende fremstilling for Oslo tingrett.

Videre understreker PU at de legger føringene i Utlendingsdirektoratets (UDI) rundskriv 2010-158 til grunn ved å velge den best kvalifiserte tolken, men at de i mange tilfeller ikke har tilgang på statsautoriserte tolker eller tolker med dokumenterte kvalifikasjoner. De bemerker likevel at det sjelden oppstår problemer med tolkingen, og at de fleste har lang erfaring og derfor kjenner feltet og terminologien godt.

Politidirektoratet støtter målsettingen om at offentlige myndigheter skal bruke kvalifiserte tolker, men forutsetter da at det finnes tilstrekkelig antall kvalifiserte tolker tilgjengelig. Frem til dette er oppnådd, kan det være uheldig å lovregulere krav til kvalifikasjoner ettersom dette vil kunne føre til forsinkelser som for eksempel vil kunne ramme asylsøkere som venter på registrering. Forsinkelser som følge av manglende kvalifisert tolk kan også føre til at politiet må løslate utlendinger hvor vilkårene for pågrepelse og fengsling i utgangspunktet er tilstede.

Underforbruk av tolk og innsparingspotensial ved bruk av kvalifisert tolk

I 2012 svarte 7 av 27 politidistrikt at de hadde et underforbruk av tolker i sin virksomhet. Årsakene som trekkes frem, er økonomi, dårlig tilgang på tolker, uklart regelverk og praktiske hensyn. Videre er det stor variasjon mellom distriktene når det gjelder bruk av tolk. PU peker på at dette kan få alvorlige konsekvenser for utlendingen, dersom han eller hun ikke forstår innholdet av et vedtak. Eksempelvis vil det ikke å forstå et endelig avslag på asylsøknad, føre til at vedkommende oversitter utreisefrist, ikke søker om frivillig retur og i ytterste konsekvens blir utvist og tvangsreturnert med påfølgende uttransporteringsgjeld og innreiseforbud.

Et velfungerende tolkeregime i ovennevnte saker, kan etter Politidirektoratets mening bidra til at utlendingsmyndighetene i større grad lykkes med realitetorientering av vedtak og oppnåelse av målet om at flere benytter seg av assistert retur fremfor å bli tvangsreturnert. Kvalifisert tolking kan også redusere usikkerhet knyttet til egen situasjon, og dermed virke konfliktreduserende ved en tvangsreturn.

Om nasjonalt tolkeregister/tolkeportal

PU opplyser at de og UDI lenge har diskutert muligheten for en felles tolkedatabase. PU mener det å videreutvikle den nasjonale tolkeportalen ville være et positivt bidrag når det gjelder organiseringen av tolk i offentlig sektor. For politiet er det viktig at portalen tilfredsstiller vandelskravet for tolker som benyttes i politiets saker. Man bør også vurdere om tolkeregisteret bør kunne vise tolkenes særskilte spesialisering mht fagfelt og erfaring fra de ulike delene av offentlig sektor.

I tolkeportalen fremgår tolkens faglige kvalifikasjoner og kjønn. PU og Oslo politidistrikt mener det vil være nyttig om alder og nasjonalitet også fremgår i portalen. Oslo politidistrikt peker på at nasjonalitet kan være viktig ved valg av for eksempel arabisk der dialektene

varierer mye mellom Nord-Afrika og Midtøsten. I tillegg mener PU at portalen bør vise om tolken kan ta oppdrag med telefontolking og skjermtolking.

Vedrørende ulike regelsett i felles tolkeportal

I den grad ulike regelsett er til hinder for videreutvikling i en felles tolkeportal må dette etter Politidirektoratets vurdering gjennomgås og vurderes i lys av dette.

Politiets vandelskontroll av tolker som utfører oppdrag for politiet fremgår av Politidirektoratets rundskriv 2011/012. Det pågår i disse dager en høring om endring i utlendingsloven, hvor forslaget innebærer at UDI og Utlendingsnemnda (UNE) gis hjemmel til å kreve uttømmende politiattest fra tolker de benytter. Hvis forslaget vedtas vil hinderet for etablering av et felles tolkeregister for UNE/UDI og PU opphøre. Hva gjelder en tilpassing av regelsett mht lyd- og bildeopptak av samtaler med asylsøkere ble tilsvarende innført i 2013. Det vises her til Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G 07/2013.

Skjermtolking

Per i dag blir tolking i utlendings saker i all hovedsak utført ved oppmøte, enten hos PU eller lokalt politidistrikt. Til gjengjeld blir de fleste refengslingene gjennomført som fjernmøter, med videooverføring fra Politiets utlendingsinternat på Trandum.

Politidirektoratet støtter målsettingen om å øke bruken av fjerntolking, da fjerntolking er ressursbesparende med tanke på bruk av personell, transport med mer. Oslo politidistrikt uttaler at de er positive til økt bruk av skjermtolking, men at de er skeptiske til omfattende investeringer i teknisk utstyr og opplæring på området. Distriktet foreslår at departementet kartlegger muligheten for å bruke billig og lett tilgjengelig ny teknologi innenfor videosamtaler som er kompatible med alminnelig PC og telefonutstyr.

Lydopptak som en del av kvalitetssikringen

Kripos viser i sin uttalelse til den delen i NOU'en som omhandler lydopptak som en del av kvalitetssikringen. Punktet viser til rapporten «Rett til tolk», hvor det ble foreslått at straffeprosessloven § 23 endres, slik at det som hovedregel skal tas lyd- eller videoopptak av hovedforhandlinger. Det er så langt ikke gjort noen slik endring av bestemmelsen. Det fremgår av utredningen (boks 5.2 på s. 50) at rapporten pr. januar 2014 fremdeles var til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, og at det så langt ikke var tatt stilling til videre oppfølging av forslagene i rapporten. Kripos peker på at denne omtalen av lydopptak i punkt. 5.1.3 ikke er videreført i form av noe foreslått tiltak i NOU'en. Etter Kripos' oppfatning bør forslaget i rapporten, om lyd-, eller lyd- og bildeopptak av hovedforhandlinger, følges opp, i hvert fall i situasjoner der siktede, fornærmede eller sentrale vitner avhøres med tolk. I den forbindelse viser Kripos til at Riksadvokaten i rundskriv av 16. oktober 2009 har gitt pålegg om bruk av lyd- og bildeopptak av politiforklaringer. Det fremgår av rundskrivet side 9, punkt 4.2 bokstav a) at:

*«Det skal så vidt mulig gjøres lyd- og bildeopptak av politiforklaringer dersom siktede, fornærmede eller sentrale vitner:
-avhøres med tolk (herunder dovetolk), eller det kan være usikkert hvor godt den som avhøres behersker norsk, forutsatt at saken er av et visst alvor (ved bruk av ordinær tolk kan det vurderes om lydopptak er tilstrekkelig)...»*

Egen tolkelov

Politidirektoratet anser tiltaket om en egen lov som sikrer rettigheter til kvalifisert tolk som en god synliggjøring av rettigheter for bistand i samhandlingen med offentlige myndigheter. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om det er et behov for en slik lov. Tolketjenester organiseres ulikt i forskjellige deler av offentlig sektor, og uavhengig av om det finnes en tolkelov eller ikke, har alle deler av offentlig sektor ansvar for å ha, og å utvikle gode rutiner for bruk av tolk.

Oslo politidistrikt uttaler at de ikke er avvisende til innføring av en egen tolkelov, men mener at de, ut i fra hvordan lovforslaget er formulert, allerede oppfyller lovens intensjon. De bemerker for øvrig at det i politiets taktiske og operative arbeid vil oppstå situasjoner der hensynet til raske avklaringer, oversikt og risikovurderinger gjør det nødvendig å kommunisere med klienter og publikum på felles andrespråk. I slike situasjoner vil det også kunne være nødvendig å bruke tredjepart blant publikum for å formidle og innhente informasjon. En tolkelov må således ivareta politiets behov for å utøve skjønn.

PU understreker at regler knyttet til tolking bør kunne hjemles i forvaltningsloven da dette vil bidra til en enhetlig fremstilling av den enkeltes rettigheter og klageadgang i samhandlingen med offentlige myndigheter. PU bemerker videre at forslaget til tolkelov slik det står nå, er for generell og at nærmere spesifisering vil fremgå av tilhørende forskrift. De uttrykker likevel bekymring for at presiseringsnivået ikke vil bli tilstrekkelig for alle offentlige organ, og mener man bør vurdere å legge ressurser i å forbedre lovverket tilhørende det enkelte rettsområde dersom egne tolkebestemmelser i forvaltningsloven ikke anses som godt nok.

Kommentarer til lovtekst

Til § 1:

Når det gjelder selve ordlyden i lovteksten er det uklart hvorfor man i § 1, formålsparagrafen, velger å avslutte med "bli forstått av personer som ikke behersker forvaltningsspråket". PU mener dette fremstår som en noe uheldig og upresis formulering.

Til § 2: Når det gjelder § 2, virkeområde, peker PU på at det bør det vurderes om domstolene skal omfattes av bestemmelsen. De bemerker at domstolenes særlige uavhengige stilling kan tale mot dette.

Kripos uttaler seg i samme retning og peker på at utkastet § 2 slår fast at loven skal gjelde for forvaltningsorganer. Dette henspiller på virksomheter som er regulert av forvaltningsloven. Samtidig følger det av merknader til § 2 på side 175 at forvaltningsloven § 4 ikke skal få anvendelse, slik at loven også vil omfatte blant annet domstolenes virksomhet og den del av politiets virksomhet som reguleres av straffeprosessloven. Det kan reises spørsmål ved om dette er et inngrep i domstolenes uavhengige stilling (jf. særlig lovutkastet § 5 om tilsyn og domstolloven § 135).

Til § 3: Til lovutkastet § 3 uttaler PU at de forutsetter at § 3, 1. ledd "ved behov, bruke tolk" også omhandler PUs ansatte som har en særlig språkkompetanse. PU bemerker at begge parter vil kunne kommunisere forsvarlig på et annet språk, og at behovet for tolk dermed ikke vil være til stede. Dette gjelder likevel ikke for situasjoner som beskrevet i 2. ledd.

Til § 5: Kripos er skeptisk til utkastets § 5 om et særskilt tilsyn som foreslås lagt til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI). Med henblikk på politiets virksomhet,

særlig den del som reguleres av straffeprosessloven m.v., reiser Kripos spørsmål ved om nevnte direktorat er rette vedkommende til å føre slikt tilsyn. De minner om at politiets etterforskning av straffesaker er nøye regulert i straffeprosessloven, påtaleinstruksen, og instruks fra overordnet påtalemyndighet. Statsadvokatene har et fagansvar overfor politiet i straffesaker, hvilket blant annet innebærer en kontrollfunksjon (jf. riksadvokatens rundskriv 2/2012 punkt III). Ved etterforskning i form av kommunikasjonskontroll/romavlytting har man et eget kontrollutvalg som hvert år avgir rapport til Justisdepartementet. Det kan på denne bakgrunn synes unødvendig med ytterligere et tilsyn for å kontrollere en særskilt del av politiets virksomhet. Kripos påpeker dessuten at bestemmelsen er lite konkret med hensyn til hvordan tilsynet tenkes gjennomført. Det heter i merknadene til § 5 at tilsynet skal være «proaktivt», og at «direktoratet vurderer selv hvordan og når tilsyn skal gjennomføres» (jf. side 177). Etter Kripos' oppfatning bør det i det minste angis nærmere under hvilke omstendigheter «kontrolltiltak» kan gjennomføres og hvilke forføyninger tilsynet skal kunne sette i verk. Kripos reiser deretter flere problemstillinger: Kan tilsynet eksempelvis kreve å få være til stede og «observere» under politiavhør? Kan tilsynet kreve at avhøret avbrytes dersom tolkingen ikke er tilstrekkelig forsvarlig etter tilsynets mening? Det foreligger etter Kripos' vurdering flere uklarheter knyttet til dette tilsynet. Slik lovforslaget lyder i dag, vil Kripos fraråde at en slik generell tilsynsordning også skal omfatte politiet og påtalemyndigheten.

PU uttaler om dette at de er usikre på forslagets § 5 om opprettelse av en egen tilsynsordning, og om IMDI er rette etat til å føre et særskilt tilsyn over andre offentlige etater/organer som faglig overordnet. Offentlig sektor har en rekke tilsyn, nemnder, særskilte klageordninger, med ulik overordnet myndighet. Det er til tider et uoversiktelig landskap, og det er vanskelig å få oversikt over regelverk og klageordninger i offentlig sektor. Dersom det klages på saksbehandling etter reglene i forvaltningsloven, samt etter særskilte regler i særlovgivningen, kan det i en rekke tilfeller medføre at klagenes "splittes" opp og/eller fremsettes parallelt til flere ulike organer. Enda et nytt tilsyn, som kun skal vurdere en del av saksbehandlingen til et offentlig organ, virker ikke hensiktsmessig og kan føre til mer "unyttig byråkrati".

PU uttaler videre at det kan stilles spørsmål ved at det skal opprettes et nytt særskilt tilsyn som skal kontrollere deler av politiets virksomhet. Politiet har ulike roller, som ordensmakt, påtalemyndighet og forvaltningsorgan. Innenfor utlendingsforvaltningen er alle rollene og oppgavene til stede. En som ønsker å klage på politiets arbeid kan, avhengig av klagenes art, henvende seg til Politidirektoratet, Justis- og beredskapsdepartementet og Spesialenheten for politisaker. For deler av PUs arbeid som gjelder driften av internatet på Trandum er det også opprettet et eget tilsynsråd, jf. utlendingsloven § 107, siste ledd, jf. internatforskriften.

Politidirektoratet er enig i Kripos' og PU' uttalelser på dette punktet.

Kommentarer til utvalgets forslag til tiltak

Tiltak 3 (Styrke IMDIs rolle som fagmyndighet):

PU peker på at det må sikres at det foreligger formaliserte rammer for samarbeid mellom IMDI og større aktører som representanter for de ulike sektorene som benytter tolketjenester, bl.a. UDI. Dette kan ha betydning knyttet til utviklingsmidler og prioriteringsspørsmål. Oslo politidistrikt fremhever at IMDI bør kunne legge til rette for et system for brukernes tilbakemeldinger på kvaliteten til de respektive tolker.

Tiltak 7 (Innføre egenerklæring ved oppnevning av tolker i barnevernssaker):

PU stiller spørsmål ved hvordan dette vil påvirke enslige mindreårige asylsøkere (EMA).

Tiltak 14 (Bedre registrering av språkbehov i offentlig sektor):

PU peker på at innvandringsstatistikk og befolkningsfremskrivninger allerede foreligger i dag, men at tiltaket også omfatter bedre registrering av språk og utarbeidelse av en språkstatistikk. PU trekker bl.a. frem UDI som et eksempel når det gjelder gode systemer/analyser. Generelt mener PU at man bør kunne innrette bedre registrering i allerede etablerte registreringssituasjoner, og hvor det også foreligger et klart hjemmelsgrunnlag for innhenting og registrering av opplysningene. For øvrig vises det til PU' uttalelser på dette punkt.

Tiltak 16 (Fremskaffe oversikt over behovet for kvalifisering av tolker i ulike språk):

PU stiller spørsmål ved om man her kan se for seg at en tilrettelegging for elektronisk bestilling i nasjonal tolkeportal også kan omhandle bestillinger som ikke kunne effektueres, eksempelvis pga manglende tilgjengelighet. Oslo politidistrikt peker på utfordringene de møter i kontakt med tredjelandsborgere med opphold i Schengen. Vi viser her til distriktets uttalelse.

Tiltak 17 (Årlig publikasjon og erfaringskonferanse der erfaringer fra siste år og neste års språkbehov offentliggjøres): PU mener at en årlig publikasjon kan være hensiktsmessig, særlig med tanke på offentliggjøring av neste års språkbehov. I tillegg er det fint å kunne synliggjøre planlegging av rekrutterings- og opplæringstiltak. For øvrig peker PU på at det er viktig å planlegge aktiviteter og budsjettbehov i virksomhetene, herunder prognoser for språkbehov som er tenkt lagt inn i tiltaket. Når det gjelder språkstatistikk og behov for tolketjenester bør nasjonalt tolkeregister ha en statistikkmulighet. Registeret må utvikles og innrettes på en slik måte at historiske data om omfang av tolketjenester og språk kan hentes ut, uten å måtte gå veien om manuell informasjonsinnhenting fra tolkeformidlere og offentlige etater. Dette vil også sikre notoritet til statistikken.

Tiltak 18 (Innføre en standard for språkregistrering og vurdere tiltak for opplysninger om språkbakgrunn / morsmål i møte med offentlige tjenester): PU peker på at en slik standard forutsettes å rette seg inn mot allerede etablerte registre for å forbedre kvaliteten på disse. PU bemerker at en slik standard muligens også kan bidra til å forebygge at det registreres feil informasjon om nasjonalitet og språkbakgrunn, ved at den som registrerer blir bedre rustet til å avdekke om det oppgis uriktige opplysninger. Politiet er ikke ukjente med at feil informasjon om nasjonalitet og språkbakgrunn blir oppgitt.

Tiltak 22 (Utrede hvordan kapasiteten på utdanningstilbudet kan økes uten at det går utover kvaliteten):

PU stiller spørsmål ved om hvordan man kan stimulere til utdanning når tolk er frilanser, og når bruk av tid til utdanning kan redusere bruk av tid på inntektsgivende tolkeoppdrag. De peker på at man her kunne vurdert økonomiske stimuli i form av stipender eller annet. Eventuelt at man ved sats for tolkeoppdrag sikrer at høyere kompetanse gir mer enn marginale utslag. Ved bruk av tolk i PU skiller timesats på høyest og lavest kvalifisert med 108 kroner i oppdragsavtale.

Tiltak 25 (Egne stipendordninger for tilreisende studenter ved tolkeutdanningen):

PU stiller spørsmål ved om dette er et egnet tiltak. Oppholdstillatelser gitt i studieøyemed er tidsbegrenset og det er videre begrenset antall timer som tillates av arbeid per uke. Misbruk av studietillatelser er ikke ukjent innenfor utlendingsforvaltningen. PU peker på at ordninger

som beskrevet i beste fall representerer en kortsiktig løsning som på sikt kan kunne undergrave det totale tolketilbudet. Vil et slikt tiltak kunne være i motstrid til ønsket om å styrke tolkenes kvalifikasjoner, kan det eventuelt også medføre at markedet og motivasjon for allerede etablerte tolker reduseres. Det vil også være kontrollmessige utfordringer med denne type innretting. Innenfor språk hvor man eventuelt mangler tilgjengelige tolker vil språkkyndige utenlandsstudenter kunne være egnet for å rekrutteres inn, men da slik at disse betales likt med øvrige tolker og evt. gis tilbud om videre tolkefaglig opplæring. Dette kan på sikt føre til at timesatsen øker, noe som ikke er ønskelig.

Tiltak 29 (Utvikle fagterminologi på flere språk, blant annet ved å utvikle digitale ordbøker med begreper som benyttes innenfor offentlig sektor):

PU mener at dette er et ambisiøst tiltak, spesielt dersom det skal utvikles sentralt. Ulike sektorer representerer ulike komplekse saksområder med en fagspesifikk terminologi, noe som gjør det uhensiktsmessig å arbeide sentralt med denne type produkter. Flere problemstillinger reises: Hvem tenkes å bruke denne type hjelpemidler? Kan det være fare for at denne type ordbøker kan benyttes i situasjoner som egentlig krever tolkning? En alternativ løsning kan etter PUs vurdering være at slike produkter utvikles lokalt, men med teknisk støtte fra IMDI og deres erfaringsbank. Tolkenes kompetanse på fagterminologien i ulike sektorer vil ellers bygge på eventuell opplæring innenfor området, i tillegg til erfaring fra tolkeoppdragene.

Tiltak 30 (Informasjons- og rekrutteringskampanjer til tolkeutdanningen):

PU uttaler at det forutsettes at det her tenkes på tospråklig test, innføringskurs i tolkenes ansvarsområde, samt evt. videre tolkeutdanning. Dette vil være et relevant tiltak også overfor PUs tolker, for å stimulere til videre tolking og opplæring som øker kvalifikasjon for de som har lite formell bakgrunn innenfor tolkefaget.

Tiltak 35 (Bygge opp tiltak som gir kandidater til autorisasjonsprøven nødvendige forutsetninger for å bestå): PU mener det må være en forenkling av rutiner, beskrivelse og oppmelding til prøve. Oslo politidistrikt peker på at en strykprosent opp mot 95 % viser at et vilkår for at flere kandidater skal bestå autorisasjonsprøven, vil være at flere tar tolkeutdanning. Flere tolker må inn i Nasjonalt tolkeregister, hvor kvalifikasjonene fremgår, og det offentlige må konsekvent prioritere å bruke de best kvalifiserte tolkene.

Tiltak 36 (Tilbakekalle autorisasjonsbevilling når vilkårene for å inneha den ikke lenger er oppfylt):

PU mener at rutiner for tilbakekalling bør etableres og gjøres kjent. En slik kvalitetssikring er viktig for tilliten til registeret. Det er ønskelig at systemet for bestilling av tolketjenester også ivaretar funksjonalitet knyttet til avviksmeldinger. Oslo politidistrikt er positive til forslaget i visse tilfeller. De fremholder at det bør stilles krav til kontinuitet i tolkeoppdrag for å kunne være registrert i Nasjonalt tolkeregister.

Tiltak 37 (Vurdere, på sikt, å fornye autorisasjonen med jevne mellomrom):

PU mener dette må ses i sammenheng med forslaget om å frata autorisasjon, samt registrering av erfaring/aktivitet i Nasjonalt tolkeregister.

Tiltak 41 (Øke antall tolker i Nasjonalt tolkeregister, blant annet ved å gjøre registeret bedre kjent):

PU mener at dette er et helt nødvendig tiltak, med bakgrunn i manglende kjennskap til tolkeregisteret blant tolkebrukerne. Oslo politidistrikt viser til at tolkeregisteret er et meget nyttig redskap for å kvalitetssikre tolkenes kvalifikasjoner, og at registeret danner grunnlag for distriktets egne tolkelister.

Tiltak 42 (Krav om at tolker som benyttes i offentlig sektor skal være oppført i Nasjonalt tolkeregister (www.tolkeportalen.no): PU anbefaler ikke at tiltaket blir realisert i dagens situasjon, hvor tilgang på kvalifiserte tolker ikke samsvarer med behovet. De mener at alternative løsninger bør kunne vurderes, for eksempel krav om bruk av tilgjengelig tolk fra registeret, på høyest mulig kvalifikasjonsnivå (1-5), men med åpning for at alternativ tolk utenfor registeret kan benyttes når tolkeoppdrag ikke kan dekke innen "rimelig tid". For slike unntak kan det etableres krav til avviksrapportering i en eller annen form. Oslo politidistrikt mener at dette tiltaket sammen med en minimumsstandard for registrering vil sikre bedre kvalitet og oversikt for brukerne.

Tiltak 43 (Lage egne ID-kort for tolkene oppført i Nasjonalt tolkeregister): Oslo politidistrikt er positive til en ordning med ID-kort for tolker. Kortene bør påføres en gyldighetsperiode og det bør være krav om vedlikeholdskrav, herunder kontinuitet. Videre bør kortene kunne tilbakekalles.

Tiltak 44 (Synliggjøre kompetanse i skjermtolking i Nasjonalt tolkeregister): PU peker på at erfaringer med skjermtolking viser at man har behov for særlig kompetanse, også for tolken. Der tiltaket retter seg mot bestiller av tolketjenesten må dette også omfatte krav til tekniske løsninger, betjening av utstyret og evt. lagring av opptak, som må beherskes. Oslo politidistrikt ser et stort potensial i skjermtolking, og mener det bør fremgå i tolkeregisteret hvilke tolker som har tilgang på de tekniske løsningene som behøves for å gjennomføre skjermtolkingen. Da kan brukerne ha en oversikt over hvilke tolker det kan være aktuelt å kontakte på landsbasis.

Tiltak 45 (Utarbeide vedlikeholdskrav til tolkene i Nasjonalt tolkeregister): PU viser til merknader til tiltak 37. I tillegg bør man vurdere å utvikle en funksjonalitet i nasjonalt tolkeregister hvor man både booker tolk og videre bekrefter gjennomført tolkeoppdrag (eks. ved utkwittering av tolkeregning fra systemet). En slik føring vil i praksis også dokumentere at tolken benyttes og kompetanse slik forutsettes vedlikeholdt.

PU mener at Nasjonalt tolkeregister bør kunne kobles opp mot "lokale" saksbehandlingssystem for bestiller, eks. UTSYS for PU, og hvor man i lokal versjon kan legge inn filter med krav til tolk som refererer seg til egen sektor og hjemmelsgrunnlag.

Tiltak 46 (Etablere klageadgang på tolkene oppført i Nasjonalt tolkeregister): PU peker på at man i utredningen har vektlagt tilsynsmetoder som revisjon, tilsyn, overvåking, og videre beskrives avvik og avvikhåndtering. Slik PU ser det bør det også utredes hvordan man ved utvikling av selve det elektroniske registeret også kan tilrettelegge for avviksrapportering og eventuelt lokale eller sentrale tiltak som følge av dette.

Tiltak 51 (Fastsette minimumsstandarder for tolketjenester): Utvalget har argumentert med at minstekrav må være at tolken er oppført i nasjonalt tolkeregister, innenfor dagens kvalifikasjonsnivå 1 – 5. PU er ikke umiddelbart enig i dette, og det vises for øvrig til merknader under tiltak 42. Oslo politidistrikt er positive til forslaget.

Tiltak 53 (Vurdering av tolkenes egnethet i forbindelse med ulike oppdrag (sikkerhetsklarering, vandel, kjønn, alder osv.): PU peker på at vurdering av egnethet opp i mot alder og kjønn er relevant.

PU påpeker videre at der tolk må være sikkerhetsklarert på ulike nivå, forutsettes dette å bli ivarettatt av respektive sektor. Dette bør ikke ligge som åpen informasjon i et tolkeregister. Erfaring fra sektorer bør evt. kunne søkes frem fra registeret, eks. helse/skole/politi/stat og kommune. Oslo politidistrikt peker på, som nevnt over, at det er nyttig dersom også alder og nasjonalitet fremkommer av registeret. Videre peker de på at det kan innføres helseattest for registrering der syn og hørsel må være på et akseptabelt nivå.

Tiltak 61 (Innføre temaet "Kommunikasjon via tolk" på aktuelle grunnutdanninger og i internopplæring i offentlige etater): For politiets del vil Politihøgskolen være en sentral aktør også for dette. Oslo politidistrikt viser til at de tilbyr opplæring i bruk av tolk til sine ansatte, og at dette er en integrert del av politiets kurs i avhørsteknikk.

Tiltak 65 (Innarbeide strategier for hvordan myndighetene skal nå ut til den delen av befolkningen som ikke forstår norsk i alle beredskapsplaner): Oslo politidistrikt fremholder at de ser behovet for å nå ut til den fremmedspråklige delen av befolkningen i krise- og beredskapssituasjoner. Oslo politidistrikts beredskapsplaner er komplekse og omfattende. Det må vurderes om et krav om at alle beredskapsplaner skal inneholde strategier for å nå ut på et stort antall språk vil innebære en uforholdsmessig komplisering av beredskapsarbeidet. Oslo kommune vil være en vesentlig aktør og samarbeidspartner for befolkningsvarsling, og distriktet antar at planer og rutiner om dette er på plass i kommunens beredskapsetat.

Tiltak 68 og 69 (Informasjon på Kriseinfo.no på de mest brukte språkene/ Benytte nettsider i offentlige etater til å informere om rise- og beredskapsituasjoner på ulike språk): Oslo politidistrikt viser til at utvalget selv har kartlagt at et titalls språk av over 100, som er registrert i Norge brukes i det store flertallet i tolkesamtaler. Dette tyder på at man ved å gjøre kritisk informasjon tilgjengelig på et forholdsvis lite antall språk fortsatt vil nå de aller fleste i befolkningen.

Tiltak 70 (Utarbeide standardisert informasjon på flere språk og tilgjengeliggjøre denne, bl.a. når det gjelder smittevern, barnevern, brannsikkerhet forebygging av arbeidsulykker, vold og ekstremisme): Politidirektoratet mener at dette er et godt og viktig tiltak.

Tiltak 77 (Innføre lovpålagt plikt for forvaltningen til å bruke kvalifisert tolk i gitte situasjoner): En slik lovpålagt plikt antas i stor grad å ville omfatte politiets, og særlig PUs bruk av tolk. Et lovpålegg uten rom for unntak ved manglende tilgjengelighet og/eller tidsnød vil være kritisk for asylregistrering og fengslinger etter utlendingsloven.

Økonomiske konsekvenser

Avslutningsvis vil Politidirektoratet bemerke at kostnadene til tolketjenester ofte blir svært høye. Det fremgår av NOUen at politiet brukte 64 millioner kroner på tolking i 2009. Med et økt antall utlendinger som tar opphold i Norge (jf NOUen kap 7) og et kriminalitetsbilde som er preget av økt globalisering (jf Trendrapporten fra Kripos om organisert kriminalitet) kan vi anta at dette vil medføre et økende behov for tolketjenester. I NOUen på side 51 er det tatt inn følgende sitat fra Telemark politidistrikt (brev til POD av 20.02.2012):

"Politidistriktet har hittil økt budsjetttrammene for å håndtere økningen i tolkeutgiftene, men fortsetter utviklingen er vi avhengige av at det avsettes midler fra sentralt hold for å unngå at det kuttet i bruk av nødvendig tolk for å spare".

Det er uheldig dersom det skjer et underforbruk av bruk av tolk fordi dette må dekkes over politiets driftsbudsjett. Vi støtter derfor Kripos' uttalelse om at politiet, i likhet med

domstolene, bør få anledning til å postere tolke- og oversettelsesutgifter direkte over statsbudsjettet. Kripos bemerker i sin uttalelse at en slik ordning var foreslått av arbeidsgruppen bak rapporten "Rett til tolk".

Med hilsen

Knut Smedsrud
avdelingsdirektor

for Kristine Langkaas
seksjonssjef

Saksbehandler:
Bente Storruste
Siri Krossby
Tone Grova Oppedal

Kopi til:
Justis- og
beredskapsdepartementet

Vedlegg:
Oslo politidistrikts uttalelse
av 27.02.15
Asker og Bærum
politidistrikts uttalelse av
27.02.15
Gudbrandsdal politidistrikts
uttalelse av 23.02.15
Kripos' uttalelse av 27.02.15
Politets utlendingsenhets'
uttalelse av 06.03.15

POLITIET

Politidirektoratet

Deres referanse

Vår referanse
201409801

Dato
27.februar 2015

**Høring – Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettsikkerhet og likeverd
(NOU 2014:8)**

Det vises til oversendelse av 22. desember fra Politidirektoratet vedrørende ovennevnte, med frist for svar til 1. mars 2015.

Oslo politidistrikt er en storforbruker av tolketjenester. Vi erfarer at høy kvalitet på tolkingen er avgjørende for å ivareta rettsikkerhet og for å sikre god kommunikasjon i straffesaksarbeidet. Som tolkeutvalget selv har påpekt har Oslo politidistrikt egne rutiner for direkte bestilling av tolker. Dette er en ordning vi er fornøyd med, og vi slutter oss til utvalgets konklusjon om at forskjellige sektorer i det offentlige har ulike behov for tolketjenester, og at "hver sektor må ta ansvar for å utvikle egnede løsninger for bestilling av tolketjenester." (NOU 2014:8 s. 136).

Vi har valgt å ta utgangspunkt i tolkeutvalgets liste med 77 foreslåtte tiltak. Under følger en opprømsing av de tiltak vi mener berører politidistriktets arbeidsfelt, og som vi uten videre kan slutte oss til. Deretter følger en gjennomgang av de tiltak vi har spesifikke kommentarer til. De nevnte tiltak kan leses som Oslo politidistrikts prioriteringer.

Tiltak vi ønsker prioritert:

1, 14, 15, 18, 21, 32, 37, 39, 46, 55, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75 og 76.

Tiltak med kommentarer:

3

Vi understreker hensiktsmessigheten av en fagmyndighet som kan føre bedre tilsyn med tolkefeltet. Vi nevner særlig behovet for faglige minstekrav til tolker som skal brukes i offentlig sektor. IMDI bør også kunne legge til rette for et system for brukernes tilbakemeldinger på kvaliteten til de respektive tolker.

Oslo politidistrikt

91 Strategisk Stab, besøk: Grønlandsleirått 44, 0190 OSLO
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 22 66 90 50 Faks: 22 66 87 01

16

Vi slutter oss til tiltaket og vil særlig nevne en spesiell utfordring vi stadig møter. Den tiltakende strømmen av mennesker over Middelhavet til Schengen-landene i Sør-Europa gjør at politiet i Oslo ofte er i kontakt med tredjelandsborgere med opphold i Schengen. Mange av disse kommer fra Vest-Afrika og har engelsk som andrespråk i tillegg til sitt stammespråk. Politiet bruker regelmessig høyt kvalifiserte engelske tolker i avhør av disse. Problemet oppstår i det tolken snakker britisk-engelsk mens klienten snakker ulick former for pidgin-engelsk, som gjerne har sterk aksent og mye kulturspesifikt innhold. Vi opplever ofte at tolken og klienten ikke forstår hverandre. Vi ønsker derfor at det fokuseres på å rekruttere flere vestafrikanere med engelsk som andrespråk til tradisjonell engelsk tolkeutdanning.

35

Med en andel stryk opp mot 95 % er det tydelig for oss at det som må til for at flere kandidater består autorisasjonsprøven er at flere tar tolkeutdanning. For å oppnå dette støtter vi oss til utvalgets konklusjon om at flere tolker må inn i Nasjonalt Tolkeregister, hvor kvalifikasjoner fremgår, samt at det offentlige konsekvent må prioritere å bruke de best kvalifiserte tolkene.

36

Vi er positive til at det etableres et system for tilbakekalling av autorisasjon i visse tilfeller. Der tolken grovt eller gjentatte ganger bryter retningslinjene for god tolkeskikk bør dette vurderes. Det bør også reageres tilsvarende mot tolker med lavere sertifiseringsnivå, for eksempel med utestengning fra Nasjonalt Tolkeregister. Vi mener også at det bør stilles krav til kontinuitet i tolkeoppdrag for å kunne være registrert i Nasjonalt Tolkeregister. Dersom en tolk ikke har hatt noen oppdrag over en viss tid bør vedkommende kunne fjernes fra registeret.

41 og 42

Tolkeregisteret er et meget nyttig redskap for å kvalitetssikre tolkens kvalifikasjoner. Registeret danner grunnlag for Oslo Politidistrikts egne tolkelister. Utvalgets undersøkelser viser at en stor andel av tolkene som brukes av og formidles til det offentlige ikke er registrert i tolkeregisteret. Dette er problematisk. Dersom det stilles krav om registrering for å få offentlige oppdrag, samtidig som det opprettholdes og videreutvikles en minimumsstandard for registrering (minst ToSpoT) vil dette sikre bedre kvalitet og oversikt for brukerne.

43 og 45

Vi er positive til en ordning med id-kort for tolker. Kortene kan påføres en gyldighetsperiode, og intervallene mellom hver fornying kan samsvare med eventuelle vedlikeholds krav. Et vedlikeholds krav bør være krav til kontinuitet. Kortene bør kunne tilbakekalles, jf. punkt 36.

44

Vi ser et stort potensial i skjermtolking, særlig for små og vanskelig tilgjengelige språk. Vi mener at det bør synliggjøres i tolkeregisteret hvilke tolker som har tilgang på de tekniske løsningene som behøves for å gjennomføre skjermtolking. Hvis dette fremgår og kan innlemmes i en sorteringsfunksjon på tolkeportalen.no vil brukerne ha oversikt over alle tolker på landsbasis som det kan være aktuelt å kontakte.

51

Vi er positive til fastsettelse av minimumsstandarder for tolketjenester, jf. kommentarer til punkt 41 og 42.

53

På tolkeportalen fremgår tolkenes faglige kvalifikasjoner og kjønn. Det vil være nyttig om også alder og nasjonalitet kan fremkomme. Nasjonalitet kan være viktig ved valg av tolk i for eksempel arabisk, der dialektene varierer mye mellom hhv. Nord-Afrika og Midtøsten. Det kan innføres krav om helscattest for registrering i tolkeregisteret, der syn og hørsel må være på et akseptabelt nivå. Krav til vandel og evt. sikkerhetsklarering vil variere mellom sektorene i det offentlige. Oslo politidistrikt har mulighet til å gjøre disse vurderingene selv.

54

Oslo politidistrikt opererer med egne lønnsatser for tolker. Vi opplever at våre satser gjør oss til en attraktiv oppdragsgiver og vi har god tilgang på de best kvalifiserte tolkene.

56 – 59

Selv om vi er positive til økt bruk av skjermtolking stiller vi oss skeptiske til utvalgets forslag til omfattende investeringer i teknisk utstyr og opplæring på området. Vi foreslår at departementet kartlegger muligheter for å bruke billig og lett tilgjengelig ny teknologi innenfor videosamtaler som er kompatible med alminnelig PC og telefonutstyr.

61 – 64

Oslo politidistrikt tilbyr opplæring til sine ansatte i bruk av tolk. Det er også en integrert del av politiets kurs i avhorsteknikk.

65

Vi ser behovet for å nå ut til den fremmedspråklige delen av befolkningen i krise- og beredskapssituasjoner. Oslo politidistrikts beredskapsplaner er komplekse og omfattende. Det må vurderes om et krav om at alle beredskapsplaner skal inneholde strategier for å nå ut på et stort antall språk vil innebære en uforholdsmessig komplisering av beredskapsarbeidet. Oslo kommune vil være en vesentlig aktør og samarbeidspartner for befolkningsvarsling, og så vidt vites er det planer og rutiner på plass i kommunens beredskapsetat.

68 og 69

Utvalget har selv kartlagt at et titalls språk av over 100 som er registrert i Norge brukes i det store flertallet av tolkesamtaler. Dette tyder på at man ved å gjøre kritisk informasjon tilgjengelig på et forholdsvis lite antall språk fortsatt vil nå de aller fleste i befolkningen.

77

Vi stiller oss ikke avvisende til innføring av en tolkelov. Slik som lovforslaget er formulert ser vi at Oslo politidistrikt allerede oppfyller lovens intensjon. Terskelen for å benytte tolk i straffesaksarbeidet er lav. Vi vil allikevel bemerke at det i politiets taktiske og operative arbeid vil oppstå situasjoner der hensynet til raske avklaringer, oversikt og risikovurderinger gjør det nødvendig å kommunisere med klienter og publikum på felles andrespråk. I slike

situasjoner vil det også kunne være nødvendig å bruke tredjepart blant publikum for å formidle og innhente informasjon. En tolkelov må ivareta politiets behov for å utøve skjønn.

Med vennlig hilsen

Gro Smogeli
visepolitimester

Saksbehandler:
Benjamin Bockmann/RB
Tlf. 22669773

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2014/01656-2 008

Dato
27.02.2015

Høring - NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd

Det vises til Politidirektoratets e-post av 22. desember 2014.

Innledningsvis vil politiet i Asker og Bærum bemerke at utredningen fremmer mange svært gode forslag som vil kunne bidra til en mer strukturert og standardisert bruk av tolketjenester i det offentlige. Særlig fremstår tiltakene 14, 15, 16, 21, 29, 31, 37, 41, 42, 43, 48, 53 og 71 som spesielt egnet til å kunne imøtekomme de utfordringene vi har i politiet.

Kvalitet er helt sentralt og det bør innføres et kvalitetssikringssystem. Dette må ta hensyn til de særskilte hensyn som gjør seg gjeldende for politiet. Helt særskilte hensyn gjør seg selvstendig gjeldende ved tolking i forbindelse med kommunikasjonskontroll. Det er ikke bare det oversettertekniske som er av betydning, personvern taushetsplikt osv. er også viktig. Vi erfarer at enkelte tolker er selektive når det gjelder hva de tolker, samt at noen også tolker innholder i utsagn mer enn kun å oversette det som blir sagt. Det fremstår således som et klart behov for at personer som tolker har en standardisert tilnærming til sitt tolkeoppdrag og at oppdragsgiver kan føle seg trygg på at når det benyttes en tolk fra et register så anses kravet til kvalitet og kvalifikasjoner ivaretatt. Sertifiseringsordning av tolker og spørsmål om krav til vandelsattest bør vurderes. Kvalitetsproblemer sees også ved bruk av tolk i domstolen.

Når det gjelder bruk av tolk i utlendingssaker m.v går det av utredningen fram at UDI har utarbeidet et eget rundskriv for bruk av tolk i slike saker. Hovedbudskapet i rundskrivet er at det hovedsakelig er statsautorisert tolk som skal benyttes. Hvor slik tolk ikke er tilgjengelig skal det benyttes den tolken som er best kvalifisert for et gitt oppdrag blant de tilgjengelige innenfor det tidsrom oppdragsgiver har til rådighet. Kvalifikasjonen skal vurderes på bakgrunn av de kriterier som fremkommer av Nasjonalt tolkeregister.

Dette peker på en stor utfordring vi har når det gjelder bruk av tolk i det daglige arbeidet i utlendingsforvaltningen i Asker og Bærum politidistrikt, men også i mange av straffesakene politiet håndterer. Det er ofte et hasteaspekt i mange av sakene idet personer sitter pågrepet i politiarresten eller det skal foretas bevissikring opp mot personer som sitter pågrepet. Et

Asker og Bærum politidistrikt

Retts- og påtaleavdelingen, besøk: Kjørboveien 33
Post: Postboks 415, 1302 Sandvika
Tlf: 67 57 60 00 Faks: 67 57 63 19
E-post: post.askerogbaerum@politiet.no

Org. nr.: 947 131 613

slikt hasteaspekt medfører at det ikke alltid er tilgjengelig de tolker som ideelt sett hadde vært de beste, noe som gjør at det med jevne mellomrom må benyttes tolker der man ikke har noen kjennskap til disse på forhånd eller som har de ønskede formelle kvalifikasjoner i form av eksempelvis statsautorisasjon.

Det er viktig å lage praktiske ordninger for politiets tilgang til kvalifiserte tolker. I dag brukes det veldig mye tid på å finne tilgjengelige gode tolker.

Det er videre en utfordring når det er behov for tolk i mer sjeldne språk, da utvalget naturlig nok er mindre. I slike tilfeller kan habilitetsproblemer også lettere oppstå.

Det har på den annen side vist seg at også det å få tak i kvalifisert tolk i svært vanlige språk, som eksempelvis engelsk, tidvis kan være en utfordring da disse svært ofte er opptatt grunnet stor oppdragsmengde generelt.

Stine Karlsen

kst

MOTTATT

26 FEB. 2015

POLITIET

Politidirektoratet,
Postboks 8051 – Dep.,
0031 OSLO.

POLITIDIREKTORATET	
26 FEB. 2015	
Artid: 08-18	Arkivnr: 008
Saksnr: 20140446	Dok. nr: 15

Deres referanse
NOU 2014:8

Vår referanse
2014/01008-2.722

Dato
23.02.2015

Unntatt offentlighet:
Offl. 13.1 jf fvl 13.1.1

Høring - NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd

Det vises til Deres oversendelse av 22. desember 2014.

En har forelagt høringen for vedkommende påtalejurist hos oss som har utlending som kontaktperson / spesialområde. Videre er den forelagt vår fagansvarlige på utlendingsområdet. Utlending er administrativt underlagt retts – påtaleenheten.

Utvalgets forslag har som formål å sikre rettssikkerhet og likebehandling når det gjelder bruk av tolk i offentlig sektor, herunder blant annet å sette krav til bruk av kvalifiserte tolker.

Vi oppfatter dette som et positivt forslag. Ikke minst fordi bruk av tolker berører, og i økende grad, svært mange av politiets arbeidsområder.

Uten at det hos oss er foretatt noen systematisk undersøkelse kan det også være at det foreligger et visst underforbruk av tolker. Som eksempel kan nevnes forelegg som utstedes uten at vi kanskje har forsikret om at vedkommende faktisk forstår norsk i tilstrekkelig grad.

Bruk av gode / kvalifiserte tolker har åpenbart også en side i forhold til tillit i befolkningen; sikre god kommunikasjon, f.eks. ved pågrepelse, v/ avhor m.v., f.eks. på utlendingsområdet/ forvaltningsmessige oppgaver.

Selv om vi ikke har foretatt en nøye gjennomgang av alle forslag til tiltak vil en etter en samlet vurdering i utgangspunktet støtte de forslag til tiltak som kan sikre god / tilstrekkelig rettssikkerhet og likeverd.

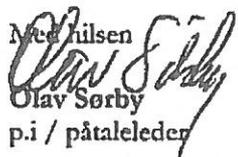
Gudbrandsdal politidistrikt

Retts- og påtaleenheten, beraks: Storgata 129
Post: Postboks 956, 2604 Lillehammer
Tlf: 61 05 30 00 Faks: 61 05 32 40
E-post: post.rets-paatale.gudbrandsdal@politiet.no

Org. nr.: 974 761 955
Bankgiro: 7694.05.05255

Det er samtidig viktig at det foretas økonomiske konsekvensanalyser av forslagene, slik at man unngår at gjennomføring av forslagene til syvende og sist blir en diskusjon om uforutsette utgifter. Det er på det rene at politiets utgifter til tolker har økt kraftig de senere år.

Mest hilsen

Olav Sørby

p.i / påtaleleder

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 Oslo

pr. post og e-post

Deres referanse

Vår referanse
201402041

Dato
27. februar 2015

Høringssvar – Tolking i offentlig sektor

Det vises til høringsbrev av 2. desember 2014 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet vedrørende NOU 2014: 8, og tilhørende e-post fra Politidirektoratet av 22. desember 2014.

Nedenfor følger Kripos' merknader til NOU'en. Disse er begrenset til de aspekter som vedgår justissektoren, og da hovedsakelig politiet. Det fremgår av NOU'en at ingen fra påtalemyndigheten eller politiets ytre etat har vært representert i utvalget eller referansegruppen, og at utvalget heller ikke har besøkt politiet i forbindelse med utvalgsarbeidet. Av den grunn redegjør vi innledningsvis noe nærmere for behovet for tolking i politiets arbeid. Flere steder i NOU'en er det vist til Justisdepartementets rapport «Rett til talk». Til orientering vedlegges Kripos' høringssvar av 11. desember 2007 til denne rapporten.

Behovet for tolking i politiets arbeid

Utenom politiets arbeid som utlendingsforvaltningsmyndighet, er det særlig i etterforskning av straffesaker at det er behov for bruk av tolk. En stor del av etterforskningen består i avhør av mistenkte/siktede, fornærmede og vitner. Det er svært viktig at avhører og den som blir avhørt forstår hverandre. Opplysninger som fremkommer i avhør vil blant annet kunne være avgjørende for påtaleavgjørelsen av saken. På samme måte som det er viktig å unngå uriktige domfellelser, er det viktig at det ikke blir truffet uriktige påtaleavgjørelser. I etterforskningsfasen avhøres det ofte flere personer enn i en senere retts sak, og noen avhøres også flere ganger. Videre fører ikke alle saker som etterforskes til tiltale og rettslig behandling.

I forbindelse med bruk av skjulte etterforskningsmetoder som kommunikasjonskontroll og romavlytting er det også regelmessig behov for tolking. Dette kan være svært omfattende og ressurskrevende. Vi viser i den forbindelse til de årlige rapportene fra Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll, hvor bruk av tolk er særskilt omtalt.

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org.nr.: 974 760 827

Det er etter dette Kripos' oppfatning at omfanget av behovet for tolking ofte er større i etterforskningsfasen enn ved sakens behandling i retten.

Som påpekt av utvalget i kapittel 7 må man i tiden fremover forvente en økning i antall utlendinger som tar opphold i Norge (jf. særlig side 84 punkt 7.4). Det vil igjen medføre at antallet personer som har behov for tolk i kontakt med norske myndigheter, herunder med politiet, også vil øke. I denne sammenheng vil vi vise til Kripos' trendrapport om «organisert kriminalitet» 2015, hvor det bl.a. fremgår:

«Kriminalitetsbildet i Norge er preget av økt globalisering som har medført en tilstrømming av utenlandske kriminelle aktører og nettverk, utenlandske kriminelle grupper er i stadig økende grad involvert i organisert kriminalitet. Det er viktig med en helhetlig innsats mot organisert kriminalitet, særlig mot narkotika, kriminelle gjenger, mobil vinningskriminalitet, menneskehandel og hvitvasking av utbytte av straffbare handlinger.»

Hva gjelder Kripos' særlige ansvarsområde vises det til påtaleinstruksen § 37-3. Av annet ledd fremgår det at Kripos har ansvar for etterforskning av krigsforbrytelser, folkemord og forbrytelser mot menneskeheten begått i utlandet av personer som befinner seg i Norge. I slike saker har det vist seg nødvendig med avhør av et betydelig antall vitner – særlig i utlandet – som alle har behov for tolk.

Om underforbruk av tolk i politiet

I NOU'en på side 38 flg. er det gitt en beskrivelse av det som er kalt «underforbruk av tolketjenester i Justis-sektoren». Det som fremkommer der er bekymringsfullt. Vi har merket oss opplysningene fra IMDI-rapport 6-2009 som er gjengitt på side 40. Det fremgår av denne at årsakene til underforbruket særlig er oppgitt å være økonomi, dårlig tilgang på tolker og praktiske hensyn. Det er svært uheldig dersom underforbruket av tolketjenester innen politiet og påtalemyndigheten skyldes at utgiftene til tolk må dekkes av politiets «driftsutgifter» og således konkurrerer med utgifter til andre formål. Kripos mener man bør innføre den ordningen som arbeidsgruppen bak rapporten «Rett til tolk» i sin tid foreslo; at også politi- og påtalemyndighet (og kriminalomsorgen), i likhet med domstolene, skal få anledning til å postere tolke- og oversettelsesutgifter direkte over statsbudsjettet (jf. NOU'en punkt 5.1.1, s. 51).

Nasjonalt tolkeregister

Kripos støtter i hovedsak forslaget om et forbedret nasjonalt tolkeregister slik dette er beskrevet på side 118 - 119. Et slikt forbedret nasjonalt register vil forhåpentligvis blant annet kunne bidra til å minske underforbruket av tolketjenester innen politiet og påtalemyndigheten.

Lyddopptak som en del av kvalitetssikringen

Det vises til det som fremgår av punkt 5.1.3 (s. 53) i NOU'en vedrørende lyddopptak som en del av kvalitetssikringen. Punktet viser til rapporten «Rett til tolk» hvor det ble foreslått at straffeprosessloven § 23 endres, slik at det som hovedregel skal tas lyd- eller videoopptak av hovedforhandlinger. Det er så langt ikke gjort noen slik endring av bestemmelsen. Det fremgår av utredningen (boks 5.2 på s. 50) at rapporten pr. januar 2014 fremdeles var til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, og at det så langt ikke var tatt stilling til videre oppfølging av forslagene i rapporten. Vi kan ikke se at denne omtalen av lyddopptak i punkt. 5.1.3 er videreført i form av noe foreslått tiltak i NOU'en. Etter Kripos' oppfatning bør forslaget i

rapporten, om lyd-, eller lyd- og bildeopptak av hovedforhandlinger, følges opp, i hvert fall i situasjoner der siktede, fornærmede eller sentrale vitner avhøres med tolk. I den forbindelse viser vi til at Riksadvokaten i rundskriv av 16. oktober 2009 har gitt pålegg om bruk av lyd- og bildeopptak av politiforklaringer. Fra rundskrivet side 9, punkt 4.2 bokstav a) hitsettes:

*«Det skal så vidt mulig gjøres lyd- og bildeopptak av politiforklaringer dersom siktede, fornærmede eller sentrale vitner:
-avhøres med tolk (herunder døvetolk), eller det kan være usikkert hvor godt den som avhøres behersker norsk, forutsatt at saken er av et visst alvor (ved bruk av ordinær tolk kan det vurderes om lydopptak er tilstrekkelig)...»*

Innføring av ny tolkelov

Utkastet § 2 slår fast at loven skal gjelde for forvaltningsorganer. Dette henspiller på virksomheter som er regulert av forvaltningsloven. Samtidig følger det av merknader til § 2 på side 175 at forvaltningsloven § 4 ikke skal få anvendelse, slik at loven – om vi forstår det riktig – også vil omfatte blant annet domstolenes virksomhet og den del av politiets virksomhet som reguleres av straffeprosessloven. Det kan reises spørsmål ved om dette er et inngrep i domstolenes uavhengige stilling (jf. særlig lovutkastet § 5 om tilsyn og domstolloven § 135).

Kripos er skeptisk til utkastets § 5 om et særskilt tilsyn som foreslås lagt til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Med henblikk på politiets virksomhet, særlig den del som reguleres av straffeprosessloven m.v., reiser vi spørsmål ved om nevnte direktorat er rette vedkommende til å føre slikt tilsyn. Vi minner om at politiets etterforskning av straffesaker er nøye regulert i straffeprosessloven, påtaleinstruksen, og instruks fra overordnet påtalemyndighet. Statsadvokatene har et fagansvar overfor politiet i straffesaker, hvilket blant annet innebærer en kontrollfunksjon (jf. riksadvokatens rundskriv 2/2012 punkt III). Ved etterforskning i form av kommunikasjonskontroll/romavlytting har man som nevnt et eget kontrollutvalg som hvert år avgir rapport til Justisdepartementet. Det kan på denne bakgrunn synes unødvendig med ytterligere et tilsyn for å kontrollere en særskilt del av politiets virksomhet.

Vi vil dessuten påpeke at bestemmelsen er lite konkret med hensyn til hvordan tilsynet tenkes gjennomført. Det heter i merknadene til § 5 at tilsynet skal være «proaktivt», og at «direktoratet vurderer selv hvordan og når tilsyn skal gjennomføres» (jf. side 177). Etter vår oppfatning bør det i det minste angis nærmere under hvilke omstendigheter «kontrolltiltak» kan gjennomføres og hvilke forføyninger tilsynet skal kunne sette i verk. Kan tilsynet eksempelvis kreve å få være til stede og «observere» under politfavhør? Kan tilsynet kreve at avhøret avbrytes dersom tolkingen ikke er tilstrekkelig forsvarlig etter tilsynets mening? Det foreligger etter vår vurdering flere uklarheter knyttet til dette tilsynet. Slik lovforslaget lyder i dag vil vi fraråde at en slik generell tilsynsordning også skal omfatte politiet og påtalemyndigheten. Om dette spørsmålet stiller seg annerledes innenfor andre offentlige sektorer kan vi ikke uttale oss om.

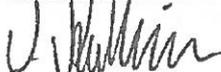
Utvalget mener en ny selvstendig tolkelov best vil tydeliggjøre det offentliges ansvar for bruk av tolk. Blant annet basert på det som er omtalt over er Kripos noe usikre på om dette er en bedre løsning alt i alt.

De foreslåtte ulike tiltakene

Utvalget har foreslått i alt 70 ulike tiltak for å forbedre bruken av tolk i offentlig sektor. Vi kan ikke se at noen av de foreslåtte tiltakene retter seg helt spesifikt mot politiet og påtalemyndigheten, og har ikke hatt kapasitet til eller forutsetninger for å gjøre noen konkret vurdering av det enkelte tiltak. Vi er imidlertid positive til hovedmålsettingen med utredningen og de tiltak som går ut på å utdanne flere tolker, øke deres kompetanse samt legge til rette for en økonomisk ordning som gjør det mulig for offentlige etater å konkurrere om de best kvalifiserte tolkene.

Hva gjelder forslaget om plikt for offentlig sektor til å bruke kvalifisert tolk fra 1. januar 2019 i situasjoner som berører rettssikkerhet og likeverd, så er Kripos i utgangspunktet positiv til dette. Innføring av en slik plikt forutsetter imidlertid at det legges til rette for at det er praktisk og økonomisk gjennomførbart å overholde denne. Vi viser i den forbindelse til det vi har anført over i tilknytning til punktet «Om underforbruk av tolk i politiet».

Med hilsen

Vigleik Antun

assisterende Sjef Kripos

Saksbehandler:

Jostein M. Skåre

Kopi:

Det nasjonale
statsadvokatembetet

Vedlegg:

Kripos' høringsvar av 11.12.2007

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep,
0031 OSLO

Deres referanse
2007/02345

Vår referanse
2007/00818-2 008

Dato
11.12.2007

Høring - Rapport "Rett til tolk - tolking og oversettelse i norsk straffeprosess"

I. Innledning

Det vises til Justisdepartementets høringsforslag av 21. september 2007.12.11

Kripos har gjennomgått høringsforslaget. Fra denne side vil enkelte av departementets endringsforslag bli kommentert nærmere. De enkelte bestemmelsene blir kommentert etter den samme systematikk som fremgår av departementets brev.

II. Forslag til regelverksendringer

Domstolloven kapittel 7A bokstav f

Departementet har foreslått et nytt kapittel 7A i domstolloven hvor det blant annet foreslås å innføre en bestemmelse om at det som hovedregel skal tilkalles to tolker for hvert tolkespråk, dersom rettsmøtet vil vare ut over en rettsdag. Departementets begrunnelse for endringsforslaget er blant annet at simultantolkning er krevende og at det dermed er viktig at tolken får nødvendige pauser.

Kripos er enig i at det i flere tilfeller vil være ønskelig med to tolker for hvert tolkespråk. Vi er imidlertid likevel i tvil om det er nødvendig å fastsette dette som en hovedregel. Enkelte rettsmøter som har en varighet utover en dag vil ofte kunne ha et innhold som ikke gjør det nødvendig med to tolker. På den annen side vil det kunne være behov for to tolker også når rettsmøtet varer en dag, for eksempel dersom det skal gjennomføres omfattende simultantolkning og tolken derfor har et større behov for pauser enn rettens øvrige aktører.

Vi vil også bemerke at det på flere steder i landet ikke vil være mulig å skaffe to tolker innenfor enkelte bestemte tolkespråk. Kripos har også erfaring med at det også i Oslo har vært problematisk å skaffe et tilstrekkelig antall kvalifiserte tolker innenfor enkelte språk.

KRIPOS

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org.nr: 974 760 827

Etter vår oppfatning bør ikke rettsmøtets varighet være et avgjørende vurderingskriterium. Slik vi vurderer det bør "sakens art og omstendighetene for øvrig" være avgjørende for hvorvidt det skal være to tolker for hvert tolkespråk tilstede under rettsmøter.

Domstoloven § 136

Departementet foreslår at bekreftelse av oversettelse av prosesskrift mv. etter domstoloven § 136 annet ledd så vidt mulig skal være bekreftet av statsautorisert translatør.

Antallet statsautoriserte translatoer i Norge er fortsatt begrenset. Antakelig er det også innenfor flere språk helt mangel på translatoer med statsautorisasjon. Etter vår oppfatning er det en fare ved å innføre en ny bestemmelse som i svært mange tilfeller ikke kan følges opp på grunn av et begrenset antall statsautoriserte tolker.

Domstoloven § 160

Vi støtter departementets forslag om at dokumenter som forkynnes skal være oversatt til et språk som mottakeren forstår. I straffesaker harmonerer dette med EMK artikkel 6 nr. 3b. Videre støtter Kripas forslaget om at domfelte, ved fellende dom i straffesak, har rett til å kreve at hele rettsboken blir oversatt til et språk han forstår, dersom dommen ikke vedtas på stedet.

Når det gjelder forslaget til § 160 annet ledd foreslås det at forkynnelsen skal skje med tolk, dersom det dokumentet som skal forkynnes ikke er oversatt til et språk mottakeren forstår. Her bemerkes kort at både stevnevitne og mottaker i mange tilfeller vil kunne kommunisere utmerket på engelsk. I slike tilfeller vil lovens krav til tolk bare medføre at det offentlige blir påført unødige kostnader.

Kripas vil for øvrig ikke støtte forslaget til at oversettelsen skal være stillet til domfeltes rådighet innen en uke. Flere rettsavgjørelser i straffesaker vil erfaringsmessig ha et omfang som gjøre det umulig å oversette en dom innen en uke. En tolk vil erfaringsmessig kunne være i stand til å oversette mellom 3-5 sider pr. dag, noe som betyr at tolken vil være i stand til å oversette maksimalt inntil 25 sider pr. arbeidsuke. Hertil kommer at det i flere tilfeller vil være vanskelig å skaffe kvalifiserte tolker, samtidig som alle tilgjengelige kvalifiserte tolker kan være opptatt med andre gjøremål.

Vi vil derimot foreslå at kravet til skriftlig oversettelse innen en uke gjelder domsslutningen. Domfelte vil i de langt fleste tilfeller selv ha deltatt som part under hovedforhandlingen, og han har i slike tilfeller vært bistått av forsvarer og kvalifisert tolk. Slik sett vil domfelte etter rettsmøtet kjenne til "grunnen og innholdet av anklagene mot ham", jf EMK art. 6 nr. 3a.

Straffeprosessloven 256 nytt siste ledd

Kripas støtter departementets forslag om at et forelegg skal gjøres kjent for siktede på et språk han forstår. Derimot vil ikke Kripas støtte forslaget om at oversettelsen alltid skal skje ved bruk av tolk.

Som det er anført ovenfor vil mottaker av forelegget i mange tilfeller kunne kommunisere godt, for eksempel på engelsk. I praktiske tilfeller som for eksempel saker som avdekkes på grensen vil det vil være et særlig behov for at et forelegg meddeles raskt, blant annet fordi vedtagelsen kan ha betydning for bortvisning, utvisning etc. I slike saker vil det foreslåtte kravet til tolk i praksis kunne lede til unødig pågrepelse og fengsling forvaring i medhold av utlendingsloven § 41, på grunn av at en bortvisning ikke kan effektueres før tolk har oversatt et kulant forelegg. Tilsvarende vil kravet til tolk i andre saker kunne føre til at siktede unødig blir holdt tilbake i påvente av at forelegget skal oversettes av tolk.

Påtaleinstruksen § 2-8

Kripos støtter ikke forslaget til påtaleinstruksen § 2-8 om at pågrepelsesbeslutninger og siktelser i et hvert tilfelle skal oversettes. Kripos har i en konkret enkeltsak erfart at saken består av over 100 ulike pågrepelsesbeslutninger og siktelser, alle med et relativt kort og enkelt innhold. I et slikt tilfelle må det være tilstrekkelig at innholdet formidles muntlig.

Påtaleinstruksen § 8-15 femte ledd

Departementet har foreslått at lyd- eller videoopptak skal oppbevares av politiet til saken er endelig avgjort og seks måneder deretter.

Forslaget harmonerer ikke med Riksadvokatens rundskriv av 25. april 2007, hvor det fremgår at opptakene skal behandles som saksdokumenter og oppbevares også etter at saken er rettskraftig avgjort. Etter vår oppfatning, blant annet av hensyn til en eventuell gjenopptakelse, bør opptakene oppbevares på lik linje med øvrige saksdokumenter.

III. Økonomiske avklaringer

Kripos tør presisere at dagens ordning mht. fordeling av kostnadene må videreføres – noe som innebærer at domstolene må dekke utgifter knyttet til oversettelse av rettsdokumenter mens politiet må dekke utgifter knyttet til oversettelse av påtaleavgjørelser så som forelegg.

Avslutningsvis bemerker Kripos at lovforslaget vil innebære øke kostnader både for domstolene og for politiet, og dette må gjenspeiles i tildelingen av midler til de to etatene.

Med hilsen

Odd Olsen Ingerø

Per Atle Roll-Mathiesen
avdelingsleder

Saksbehandler:
P. adv Jan Eirik Thomassen

Politidirektoratet
Pb 8051 Dep.
0031 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
201400976-3

Dato
06.03.2015

Unntatt offentlighet

Høringssvar - NOU 2014: 8 Tolking i offentlig sektor – forslag til tiltak

Vi viser til e-post av 22.12.2014 fra Politidirektoratet. Vedlagt var brev fra Justis- og beredskapsdepartementet: Høring – NOU 2014: 8 Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd. Det er vedlagt en liste på 77 tiltak. Politidirektoratet ber om at underliggende etater sender inn eventuelle merknader til utredningen og foreslåtte tiltak.

Politiets utlendingsenhet (PU) vil innledningsvis orientere om at PU i siste tre år til sammen har brukt nærmere 60 millioner kroner til innkjøp av tolkeoppdrag. For perioden 2007- 2012 ble det brukt noe over 90 millioner på slike oppdrag. PU er med andre ord en meget stor "kunde" hva angår kjøp av tolkeoppdrag, hvor behovet har vært økende, og omfanget frem i tid i stor grad kan leses opp i mot prognoser for asylankomster.

Tolkeutvalgets utredning er meget omfattende. PUs kommentarer er i all hovedsak knyttet til vurderinger av tolkebehovet i justissektoren og utlendingsforvaltningen. Vi stiller spørsmål om effekten av en egen tolkelov, og om behovet for enda en ny tilsynsordning i offentlig sektor. Hvis et særskilt tilsyn for tolking i offentlig sektor skulle bli ansett for å være et egnet virkemiddel, er PU uenig i at justissektoren og domstolene skal omfattes/underlegges en slik tilsynsordning.

Nedenfor følger PUs noen generelle kommentarer og innspill til enkelte punkter i utredningen, samt merknader til enkelte av Tolkeutvalgets forslag til tiltak:

Pkt 4-5 Tolker i offentlig sektor og pkt 11 – Formidling, bestilling og av tolketjenester

Bruk av kvalifiserte tolker

I utredningen fremgår at regnskapsrevisjon i 2010 viste at 60 prosent av benyttede tolker i justissektoren ikke hadde dokumentert kvalifikasjon, noe som er en kjent problemstilling også for PU.

Tilgangen på kvalifiserte tolker for PUs oppdrag, hvor bestilling gjerne finner sted i umiddelbar tilknytning til, eller kort tid forut for oppdraget, representerer imidlertid en daglig utfordring.

Politiets utlendingsenhet

Besøk: Christian Krohgs gt. 32
Post: Postboks 8102 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 22 34 24 00 Faks: 22 34 24 80
E-post: politiets.utlendingsenhet@politiet.no

Org. nr.: 986 210 504 mva
Bankgiro: 7694.05.10836

PU har behov for at tolkene kan møte på kort varsel, da det varierer fra dag til dag hvilke nasjonaliteter som søker asyl, og hvor stort behovet er. I tillegg er det et krav at søkerne skal registreres innen 24 timer. Dette fører til at det i mange tilfeller ikke er mulig å benytte kun statsautoriserte tolker, eller eventuelt tolker med dokumenterte tolkefaglige kvalifikasjoner. I utgangspunktet følges UDIs rundskriv om å benytte den best kvalifiserte tolken, men dette blir i mange tilfeller en tolk som ikke er statsautorisert eller har andre dokumenterte tolkefaglig kvalifikasjoner.

Rammebetingelsene for PUs arbeid med registrering av asylsøkere er i seg selv en begrensning ved sikring av kvalifiserte tolker. Det ligger i oppgavens natur at PU ikke kan forhåndsbestille tolker til de asylsøkerne som melder seg fra dag til dag, ettersom ankomstene er umulig å forutse i detalj. PU kan følgelig ikke vite hvilke tolker det er behov for før søkeren er hos PU, og blir nødt til å benytte de tolkene som til enhver tid er tilgjengelige. De best kvalifiserte tolkene kan allerede være booket til andre oppdrag. UDI og UNE har bedre mulighet til å planlegge virksomheten opp mot bruk av tolk, og kan således velge ut de best kvalifiserte. UDI har i samarbeid med PU diskutert muligheten for å opprette en felles tolkedatabase som i større grad sikrer begge etater tilgang på de beste tolkene, se mer om dette nedenfor i kommentarer til pkt. 9.

PU benytter også tolker ved underretning av beslutning om bruk av tvangsmiddel etter utlendingsloven, i fengslingsaker ved fremstilling for Oslo tingrett, og for underretning av forhåndsvarsel og vedtak om utvisning.

Manglende tilgang på kvalifiserte tolker innenfor den tidsmargin PU har til rådighet gjør at man må akseptere tolker med liten eller ingen formell utdanning innenfor tolkefaget. Korte tidsmarginer er som nevnt særlig knyttet til registreringsfasen for asylsøkere, hvor målsetting om å begrense ventetid for søkere skal prioriteres, men også i fengslingsakene. Beslutninger tas løpende hver dag om pågrepelser, med etterfølgende fremstilling for Oslo tingrett med anmodning om fengslig forvaring. I 2014 hadde PU ca 931 førstegangsfengslinger og 379 forlengelser. I alle sakene benyttes tolk. Det er ikke mulig på forhånd å vite behovet for antall tolker og hvilket språk det skal tolkes på. Bestilling av tolk skjer samme dag. PU vil bemerke at det likevel meget sjelden oppstår problemer med tolkingen under fengslingsmøtene. De alle fleste tolkene som benyttes har lang erfaring, og kjenner feltet og kan terminologien under rettsmøtene godt.

Ved bestilling av tolk er det ikke uvanlig at "best kvalifiserte" for lengst er booket på andre oppdrag i aktuelle periode, av bestillere som i større grad kan planlegge tid for sine tolkeoppdrag. Tidskrav knyttet til registreringsfasen er fundert på humanitære hensyn overfor søker, og kan slik komme i konflikt med "krav" til tolkens kvalifikasjoner. Skal man vente på tolken eller skal søker vente, evt. hvor lenge kan søker vente?

Det kan også være en utfordring for politiet at tolkeoppdrag faller utenfor "kontortid", og på tidspunkter i døgnet eller tider på året hvor tolk er vanskelig tilgjengelig. Samtidig er det for mange tolker lettere å stille som tolk utenfor egen arbeidstid. Vi påpeker her at ved bruk av en tolkeportal må beskrivelse av tilgjengelighet legges inn av tolk og synliggjøres for bestiller direkte.

Mangel på tolk innenfor særlige språkgruppe er også en utfordring for PU, som gjør at det eventuelt må rekruttere tilgjengelig tolker uten formelle kvalifikasjoner for å løse oppdragene. Innenfor tiltak knyttet til å rekruttere og motivere for økte kvalifikasjon for tolkene antas også PU å kunne spille en viktig rolle.

PU støtter en målsetting om at offentlige myndigheter skal bruke kvalifiserte tolker, men dette forutsetter samtidig at det til enhver tid skal være nok kvalifiserte tolker til å kunne møte behovet for tolketjenester. Frem til dette målet er oppnådd ser vi det som uheldig å lovregulere krav til kvalifikasjoner til bruk i offentlig sektor da dette vil kunne medføre vesentlige forsinkelser i de daglige oppgaver PU har knyttet til registrering av asylsøkere, forsinkelser som direkte rammer søkerne. Vi nevner her at også i fengslingsakene må PU kunne benytte tilgjengelige tolker, hvis ikke

kan resultatet bli at PU må løslate personer hvor vilkårene for pågrepelse og fengsling er tilstede, som igjen medfører at PU ikke får uttransportert utlendingen.

Underforbruk av tolk og innsparingspotensial ved bruk av kvalifisert tolk

Det fremkommer av utredningen at 7 av 27 politidistrikt i 2012 svarte at de hadde et underforbruk av tolk i sin virksomhet. Årsaker som blir trukket frem var økonomi, dårlig tilgang på tolker og praktiske hensyn. Underforbruk av tolker slik det fremkommer under pkt. 4.5.2, knytte til underretting om vedtak i asyl- og utlendingssaker er alvorlig, og antas å kunne ha en direkte innvirkning på hvordan utlendingssaken videre arter seg, bl.a. mht frivillig retur, og den samarbeidsvilje man ønsker å oppnå ved en uttransport.

Hvorvidt man også i PU kan snakke om underforbruk av tolk er ikke kjent, men det må være rom for å diskutere om det er ønskelig å øke bruken av tolk, for eksempel i fengslingsperioden eller i motivasjons- og forberedelsesfase for uttransport.

Tidsbesparelser dokumentert ved bruk av kvalifisert tolk ved asylintervju, pkt. 4.4, forventes tilsvarende å være gjeldende for registreringssamtale og senere samtaler som gjennomføres for ID-avklaring.

Som et eget moment nevner PU at med en velfungerende tolking kan utlendingsmyndighetene i større grad lykkes med en hensiktsmessig realitetsorienteringssamtale for søkere med endelig avslag, og for dermed kanskje kunne øke andelen med frivillige retur. Dette vil også kunne ha positiv effekt mht ledsagelsesgraden ved tvangsreturer. Kvalifisert tolking vil kunne bidra til å forebygge eller redusere konflikter og utagering, noe som igjen kan føre til besparelser knyttet til omfang av ledsagere.

Vi nevner også at i utredningen fremkommer at manglende tolketjenester overfor domsinnsatte, pkt. 4.5.1., kan påvirke andelen utenlandske domsinnsatte i høysikkerhetsfengsler. For PUs vedkommende, som drifter utlendingsinternatet på Trandum, antas dette også å være et tema av relevans for sikkerheten i fengslingsperioden. Dette kan muligens også relateres til Utreisesenteret som er etablert på OSL.

Pkt 9 Nasjonalt tolkeregister / tolkeportal

PU ser positivt på videreutvikling av en nasjonal tolkeportal, hvor man lykkes med å samordne, kvalitetssikre og effektiviserer organisering av tolkning i offentlig sektor. For politiets bruk må en slik portal også kunne tilfredsstillende de særlige krav til vandel som bruk av tolk i våre saker krever, men også krav til tilgjengelighet er meget sentralt for vår del. Som følge av dette bør det vurderes om et Nasjonalt tolkeregister skal ha en form for registrering som orienterer om den enkelte tolks "spesialisering" i forhold til erfaring fra ulike deler av offentlig sektor.

Vi nevner også at i et slikt felles register/tolkeportal bør også alder og nasjonalitet fremgå. Det bør videre fremgå om tolken tar oppdrag med telefontolking og skjermtolking, og om tolken har tilgang til slik teknisk løsning. Det bør vurderes å lages et system i tolkeportalen som registrerer antall eller hyppighetene av oppdrag.

PU er enig i at det etableres et visst system for kvalitetssikring, med mulighet for utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister og eventuelt tilbakekalling av autorisasjon etter nærmere vilkår.

Utvikling av nasjonal tolkeportal

Utredningen omhandler dessverre i liten grad utviklingsmulighetene og plan for utviklingsprosjekter knyttet til nasjonal tolkeportal.

Til orientering har PU tidligere sett på ulike løsninger for felles tolkeportal. Som en del av forberedelsene til utvikling av UTSYS (PUs elektroniske saksbehandlingssystem) ble IMDi høsten

2009 forespurt om muligheter for integrasjon mellom Tolkeregisteret og UTSYS. Utgangspunktet var et ønske om å kunne booke tolker direkte fra UTSYS, og i tillegg til å kunne håndtere tolkeregninger på en effektiv måte. Det ble orientert om hvordan UTSYS er tenkt å fungere for PU og mulighetene/gevinstene for å få koblet på Nasjonal Tolkeregister. Det ble konkludert at det var for tidlig å starte diskusjon rundt tekniske løsninger. I tillegg var det uklarheter omkring finansiering av et slikt tiltak.

UDI hadde høsten 2010 utredet noe av samme funksjonaliteten som UTSYS hadde etterspurt i 2009. UDI hadde hatt kontakt med Tolkdirekte og samme firma kontaktet februar 2011 IMDi og PU som skisserte en teknisk løsning: "Systemet er Java-basert, har sikker pålogging (https) og krever ingen lokal programvare. Det er utviklet for å ivareta og automatisere grunnleggende bestillingsfunksjoner effektivisere bestilling av tolker og tolkeoppdrag. Men det skal også være et system som gjør det mulig å evaluere hvert enkelt tolkeoppdrag med formål å øke kvaliteten på de utførte tolketjenestene. Det er brede rapporteringsmuligheter, og tiltenkt integrasjon med økonomi- og lønssystemer (en-veis) for å effektivisere lønnsutbetalinger og kostnadskontroll."

I februar 2012 utredet PDMT teknisk løsning for integrasjon mellom Nasjonalt tolkeregister og UTSYS. Integrasjonsansvarlig for UTSYS i PDMT skisserte ulike løsninger som kunne dekke både PU/politiets behov og nasjonale behov. Dokumentasjon og systemskisser er vedlagt.

I august 2013 spilte PU inn behov for å koble saksbehandlingsløsningene i utlendingsforvaltningen til et elektronisk tolkeregister, som et endringsønske til porteføljeprosessen. Ideen ble godt mottatt, men det var ikke et tilstrekkelig budsjett tilgjengelig for å kunne realisere denne løsningen verken i 2013 eller 2014.

I forbindelse med utarbeidelse av KVU for utlendingsforvaltningen i UDI har PU spilt inn behovet for et felles tolkeregister på nytt.

I juni 2014 spilte PU inn: "Tiltaket vil kunne forenkle bestilling av tolker, samt mer effektivt håndtere utbetalinger og kontroll med bruken. Bestillingene vil kunne gjøres raskere i PU, men det utgjør en minimal gevinst i og med at PU i stor grad forhåndsbestiller det vi anser som er tolkebehovet. Gevinsten for PUs del vil være den administrative oppfølgingen, utbetaling til tolkene, sjekk at det er overensstemmelse med regnskap og faktisk utført arbeid i saksbehandlingssystemet mv. Gevinsten utgjør opptil en halv stilling, i tillegg vil evt. feilutbetalinger forekomme mindre grad."

Om løsninger som er vurdert og hvordan man i dag kan integrere dette opp mot UTSYS, (PUs saksbehandlingssystem) kan PU redegjøre nærmere for når det anses hensiktsmessig.

Ulike regelsett i felles tolkeportal

I den grad ulike regelsett er til hinder for videreutvikling i en felles tolkeportal må dette gjennomgås og vurderes i lys av dette.

Politiets vandelskontroll av tolker som utfører oppdrag for politiet fremgår av PODs rundskriv 2011/012. Det pågår i disse dager en høring om endring i utlendingsloven, hvor forslaget innebærer at UDI og UNE gis hjemmel til å kreve uttømmende politiattest fra tolker de benytter. Hvis forslaget vedtas, høringsfriste er 1.4.15, vil hinder for etablering av et felles tolkeregister for UNE/UDI og PU være borte.

En tilpassing av regelsett mht lyd- og bildeopptak av samtaler med asylsøkere ble tilsvarende innført i 2013, viser her til Rundskriv G 07/2013 fra Justis.

Typer tolking - skjermtolking mm

Pr. i dag blir tolking i PU i hovedsak gjennomført ved oppmøte. Men i tilnærmet alle refengslingsaker blir fengslingsmøtet gjennomført som fjernmøte. Med hjemmel i

straffeprosessloven (strpl.) § 185 fjerde ledd, tredje punktum begjæres rettsmøtet gjennomført som fjernmøte med bildeoverføring fra Politiets utlendingsinternat på Trandum. Dette har PU gode erfaringer med. Ut fra rettsmøtets formål og omstendighetene for øvrig mener politiet det er ubetenkelig at rettsmøtet avholdes som fjernmøte. Erfaringsmessig tar rettsmøte om fengslingsforlengelse under en time, og personlig fremstilling i retten vil medføre omkostninger som ikke står i rimelig forhold til betydningen av at utendingen møter. For politiet innebærer en fremstilling både avgivelse av personell, transport til og fra utlendingsinternatet på Trandum (som ligger ved Gardermoen), og den naturlige tilrettelegging som medfølger et besøk utenfor utlendingsinternatet med tilhørende rutiner ved re-insettelse.

Det vises for øvrig her til vurderinger i Prop. 14L (2009-2010) Endringer i straffeprosessloven mv., punkt 11.4.

Bruk av skjermtolking og ambisiøs målsetting om å øke denne er også av stor interesse for PU, ikke bare knyttet til bruk i PUs egne geografiske lokaler men også i tilknytning til oppdrag PU utfører ute i politidistriktene.

Pkt 9 - Tolkelov

Generelt:

PU forstår at en egen tolkelov kan fungere som en synliggjøring av rettigheter til å få tolkebistand i samhandling med offentlig sektor. Det bør likevel vurderes om en slik lov mer gir en illusjon om å sikre rettigheter, enn at den vil ha en selvstendig funksjon. Som utredningen også nevner, prinsippet om sektoransvar ligger til grunn for myndighetenes arbeid når det gjelder innvandrere og minoriteter. Tolketjenesten organiseres ulikt innenfor ulike sektorer. Uavhengig om det innføres en tolkelov må ulike deler av offentlig sektor ha ansvar for å ha, og utvikle gode rutiner for bruk av tolk. PU stiller spørsmål om behovet for en egen tolkelov, og deler ikke vurderingen om at tolkerettigheter ikke kan hjemles i forvaltningsloven. Hensyn til felles regler i offentlig sektor, hensynet til en helhetlig og samlet fremstilling av den enkeltes rettigheter, samt klageadgang i offentlig sektor, tilsier at tolkerettigheter hjemles i forvaltningsloven, og ikke som en egen særlov.

Forslaget til tolkelov, slik det er uformet, er særdeles generell, og legger til grunn at nærmere spesifisering utarbeides i tilhørende forskrift. Det er videre sannsynlig at en slik forskrift heller ikke gir nødvendig og tilstrekkelig presisjonsnivå for det enkelte offentlige organ. Det bør vurderes om ikke ressursene heller bør legges i å forbedre lovverket/forskrifter for den enkelte sektor og på det enkelte rettsområde, dersom regler om tolkerettigheter inntatt i forvaltningsloven ikke anses for å gi et tilstrekkelig regelverk. Med denne utredningen er det gitt et godt fundament for å følge opp de mangler som er identifisert i ulike sektorer.

PU bemerker forøvrig at noe av underforbruket i offentlig sektor kan ha sammenheng med kostnader og finansieringen av tolkingen. For politiets del er det ønskelig at tolkeutgifter ikke tas av justissektorens eller av politiets "vanlige driftbudsjett", men at det vurderes om tolkeutgifter synliggjøres som en egen post på statsbudsjettet. Mye taler for at det i større grad vil synliggjøre retten til å få tolkebistand i samhandling med offentlig sektor.

Som nevnt i pkt. 17.1.4 i utredningen har et særlig forbud mot bruk av barn som tolk vært ute på høring med frist som var 12.09.19. Et slikt særlig forbud, som også vil være et felles forbud for alle offentlige aktører, kan for så vidt reguleres i egen lov, men også et slikt forbud kan hjemles i forvaltningsloven.

Når det gjelder pkt. 17.1.5 om minimumskrav gjeldende fra 1.1.2019 knyttet til tolkens kvalifikasjoner er PU skeptisk, særlig mht til tidsperspektivet. Spørsmålet er om en slik absolutt plikt vil være hensiktsmessig og nødvendig for å få ønsket kvalitet knyttet til tolketjenester? Dette og andre argumenter følger i våre kommentarer knyttet til enkelte av de foreslåtte tiltakene.

Kommentarer til lovtekst

Mht selve ordlyden i lovteksten er det for øvrig uklart hvorfor man i § 1, formålsparagrafen velger å avslutte med "bli forstått av personer som ikke behersker forvaltningspråket".

Når det gjelder § 2, virkeområde må det vurderes om domstolene skal omfattes. Domstolenes særlige uavhengige stilling kan tale mot.

Det forutsettes at § 3, 1. ledd "ved behov, bruke tolk" også omhandler de av PUs ansatte som har en særlig språkkompetanse. Her vil altså begge parter kunne kommunisere forsvarlig på et annet språk, og behovet for tolk dermed ikke være til stede. Dette gjelder allikevel ikke for situasjoner beskrevet i 2. ledd.

PU er skeptisk til § 5 om opprettelse av en egen tilsynsordning, og at IMDi er rette etat til å føre et særskilt tilsyn over alle andre offentlige etater/organer som faglig overordnet. Offentlig sektor har en rekke tilsyn, nemnder, særskilte klageordninger, med ulik overordnet myndighet. Det er svært uoversiktlig og det er vanskelig å få oversikt over regelverk og klageordninger i offentlig sektor. Dersom det klages på saksbehandling etter reglene i forvaltningsloven, samt etter særskilte regler i særlovgivningen, kan det i en rekke tilfeller medføre at klagen "splittes" opp og/eller fremsettes parallelt til flere ulike organer. Enda et nytt tilsyn, som kun skal vurdere en del av saksbehandlingen til et offentlig organ, virker ikke hensiktsmessig. Fare for enda mer unødvendig byråkrati er nærliggende. Under enhver omstendighet er PU uenig i at det skal opprettes et nytt særskilt tilsyn som skal kontrollere deler av politiets virksomhet. Politiet har ulike roller, som ordensmakt, påtalemyndighet og forvaltningsorgan. Innenfor utlendingsforvaltningen er alle rollene og oppgavene til stede. Klager på politiets arbeid kan, alt etter sakens art, gå til Politidirektoratet, Justis-, og Beredskapsdepartementet og Spesialenheten for politisaker. For deler av PUs arbeid som gjelder driften av internatet på Trandum er det også opprettet et eget tilsynsråd, jf. utlendingsloven § 107, siste ledd, jf. internatforskriften. PU kan ikke se hva nytt et slikt tilsynsorgan skal kunne bidra med.

Kommentarer direkte opp mot utvalgets forslag til tiltak

Tiltak 1: PU kan ikke se at det er et tiltak, dette er en målbeskrivelse, som vi for øvrig er enig i.

Tiltak 3: For så vidt enig, men ikke at det skal omfattes at det etableres et særskilt tilsyn hvor det er IMDi som skal føre tilsyn med andre offentlige aktører. Først må man også sikre at det foreligger formaliserte rammene for samarbeid mellom IMDi og større aktører som representanter for de ulike sektorene som benytter tolketjenester, bl.a. UDI. Dette kan ha betydning knyttet til utviklingsmidler og prioriteringspørsmål.

Tiltak 7: Vil dette også berøre EMA (enslig mindreårige asylsøkere)?

Tiltak 14: Innvandringsstatistikk og befolkningsfremskrivninger foreligger allerede i dag, men tiltaket omfatter også bedre registrering av språk og utarbeidelse av en språkstatistikk. Her trekkes bl.a. UDI frem som et eksempel mht gode systemer/analyser. Generelt bør man kunne innrette bedre registrering i allerede etablerte registreringssituasjoner, og hvor det også foreligger et klart hjemmelsgrunnlag for innhenting og registrering av opplysningene.

I hvilken grad kan Nasjonalt tolkeregister gi informasjon om bruk av den enkelte tolken og evt. språket det ble tolket for. Vil en lovregulering av tolkeområdet og evt. senere pålegg eller anbefaling om bruk av nasjonalt tolkeregister som base for bestilling av tolker og registrering av tolketjenester og kvalifikasjonsnivå for tolk gi en tilstrekkelig god indikasjon på kompetansebehov og evt. behov for kvalifisering av allerede etablerte tolker. Ved en slik funksjonalitet vil man kunne hente ut "historiske" fakta til god støtte for fremskiving av behov, i tillegg til tidligere kjente kilder. SSB skal som tilleggsilder ha anbefalt en årlig spørreundersøkelse til tolkeformidlere og sektormyndigheter mht omfang av oppdrag fordelt på språk.

PU har også tidligere sett på elektroniske løsninger for felles tolkeportal, i dialog med IMDi og POD og etter kontakt med leverandør av systemutvikling.

Tiltak 15: Sees i sammenheng med tiltak 14.

Tiltak 16: Kan man også her se for seg at en tilrettelegging for elektronisk bestilling i nasjonale tolkeportal også kan omhandle bestillinger som ikke kunne effektueres, eks. pga manglende tilgjengelighet

Tiltak 17: En årlig publisasjon kan være hensiktsmessig, særlig med tanke på offentliggjøring av neste års språkbehov. PU bemerker at det er bra å kunne synliggjøre planlegging av rekrutterings- og opplæringstiltak. For øvrig, viktig å planlegge aktiviteter og budsjettbehov i virksomhetene, herunder prognoser for språkbehov er tenkt lagt inn i tiltaket. Mht språkstatistikk og behov for tolketjenester bør nasjonalt tolkeregister utvikles til å bli en kilde også for dette. Registeret må utvikles og innrettes på en slik måte at historiske data om omfang av tolketjenester og språk kan hentes ut, uten å måtte gå veien om manuell informasjonsinnhenting fra tolkeformidlere og offentlige etater.

Tiltak 18: Sees i sammenheng med tiltak 14. En slik standard forutsettes å rette seg inn mot allerede etablerte register, for å forbedre kvaliteten på disse. Kanskje kan en slik standard også bidra til å forebygge at det registreres feil informasjon om nasjonalitet og språkbakgrunn, ved at den som registrerer blir bedre rustet til å avdekke om det oppgis uriktige opplysninger. Politiet er ikke ukjente med at feil informasjon om nasjonalitet og språkbakgrunn blir oppgitt.

Tiltak 19: Sees i sammenheng med tiltak 17. DUF sentral kilde knyttet til innvandrere, evt. også asylsøkere uten oppholdstillatelse.

Tiltak 20: Viktig, særlig opp mot erfaringer fra feil i tilbud mht kvalifikasjoner.

Tiltak 22: Hvordan stimulere til utdanning når tolk er frilanser, og bruk av tid til utdanning kan redusere bruk av tid på inntektsgivende tolkeoppdrag. Er økonomiske stimuli i form av stipender eller annet vurdert? Eventuelt at man ved sats for tolkeoppdrag sikrer at høyere kompetanse gir mer enn marginale utslag. Dette er også et poeng i utredningen. Ved bruk av tolk i PU skiller timesats på høyest og lavest kvalifisert med 108 kroner i oppdragsavtale.

Tiltak 25: PU er skeptisk. Er dette er egnet tiltak? Oppholdstillatelse gitt i studieøyemed er tidsbegrenset og det er videre begrenset antall timer som tillates av arbeid per uke. Misbruk av studietillatelse er ikke ukjent innenfor utlendingsforvaltningen. Ordninger som beskrevet representerer i beste fall en kortsiktig løsning som på sikt kan kunne undergrave det totale tolketilbudet. Vil et slikt tiltak kunne være i motstrid til ønsket om å styrke tolkenes kvalifikasjoner, kan det eventuelt også medføre at markedet og motivasjon for allerede etablerte tolker reduseres. Det vil også være kontrollmessige utfordringer med denne type innretting. Innenfor språk hvor man eventuelt mangler tilgjengelige tolker vil selvfølgelig språkkyndige utenlandsstudenter kunne være egnet for å rekrutteres inn, men at disse likt med øvrige tolker betales ihht sats og evt. gis tilbud om videre tolkefaglig opplæring som på sikt gjør at timesats øker er ikke ønskelig.

Tiltak 29: Dette tiltaket virker veldig ambisiøst, i alle fall om dette skal utvikles sentralt. Ulike sektorer representerer ulike komplekse saksområder med en fagspesifikk terminologi, noe som gjør det uhenksomt å arbeide sentralt med denne type produkter. Hvem tenkes å bruke denne type hjelpemidler? Kan det være fare for at denne type ordbøker kan benyttes i situasjoner som egentlig

krever tolkning? En alternativ løsning kan være at slike produkter utvikles lokalt, men med teknisk støtte fra IMDi og deres erfaringsbank. Tolkenes kompetanse på fagterminologien i ulike sektorer vil ellers bygge på eventuell opplæring innenfor området, i tillegg til erfaring fra tolkeoppdragene. Se også hva som er nevnt ovenfor om registrering av "spesialisering" i forhold til erfaring fra ulike deler av offentlig sektor i Nasjonalt tolkeregister/tolkeportal.

Tiltak 30: Forutsetter at det her både tenkes på tospråklig test, innføringskurs i tolkens ansvarsområde og evt. videre tolkeutdanning. Et relevant tiltak også overfor PUs tolker, for å stimulere til videre tolking og opplæring som øker kvalifikasjon for de som har lite formell bakgrunn innenfor tolkefaget. Fint å ha informasjonsmaterieell lett tilgjengelig for utdeling til tolker PU har benyttet, men forutsetter samtidig at kapasitet for gjennomføring av test, eventuelt retesting og om videre kurs er mulig. Tiltak likt nr. 35 bør også vurderes i forhold til ToSPoT, som i dag er satt som minstekrav i forhold til oppføring i Nasjonalt tolkeregister. Sees også i sammenheng med tiltak 38, 39 og 40.

Tiltak 35: Forenkling av rutiner, beskrivelse og oppmelding til prøve. Selve prøven skal vel beholde sitt nivå, eller forbedres. Se også tiltak 30.

Tiltak 36: Rutiner for tilbakekalling bør etableres og gjøres kjent. En slik kvalitetssikring er viktig for tilliten til registeret. Det er ønskelig at systemet for bestilling av tolketjenester også ivaretar funksjonalitet knyttet til avviksmeldinger. Sees også i sammenheng med tiltak 46 og 73

Tiltak 37: Kan dette bli for byråkratisk? Er det behov for dette, sett hen til forslaget om å frata autorisasjon, samt registrering av erfaring/aktivitet i Nasjonalt tolkeregister.

Tiltak 41: Et nødvendig tiltak, med bakgrunn i manglende kjennskap til tolkeregisteret blant tolkebrukerne. Tiltaket må for øvrig sees i sammenheng med tiltak 42 under.

Tiltak 42: Dette tiltaket anbefales ikke realisert i dagens situasjon, hvor tilgang på kvalifiserte tolker ihht krav til registeroppføring ikke dekker behovet for tolk i offentlig sektor. Innføring av et slikt krav vil selv noe frem i tid kunne bli kritisk for PUs virksomhet, da særlig knyttet til asylregistreringsfasen. Et slikt krav vil også kunne være til vesentlig ulempe ved forhold som underretning om vedtak, muligens også i fengslingsammenheng. Tilgang til bruk av tolk i øvrige "samtaler" PU har med utlendingen relatert til ID-arbeid og returarbeidet antas heller ikke alene å dekkes av tolker man i dag finner oppført i registeret, uten at omfang av underdekning er kjent. Se også merknader til tiltak 77.

Alternative løsninger bør kunne vurderes, eks. krav om bruk av tilgjengelig tolk fra registeret, på høyest mulig kvalifikasjonsnivå (1-5), men med åpning for at alternativ tolk utenfor registeret kan benyttes når tolkeoppdrag ikke kan dekke innen "rimelig tid". For slike unntak kan det etableres krav til avviksrapportering i en eller annen form.

Innføres det allikevel et krav om at tolker som benyttes i offentlig sektor også skal være registrert i nasjonalt tolkeregister kan et annet alternativ være å åpne for registrering av tolker uten de krav til kvalifikasjoner som foreligger i dag. I realiteten et 6. nivå slik man benytter i UDI, for de tolker som ikke har gjennomført eller bestått tospråklig test og/eller mangler grunnleggende tolkeopplæring. Det argumenteres i utredning for at tolkeregisteret må rendyrkes for tolker med dokumenterte kvalifikasjoner, for å fungere so et kvalitetssikringsverktøy etter intensjonene. Dette må slik vi ser det veies opp i mot ønsket om å implementere et felles Nasjonalt tolkeregister så tidlig som overhode mulig, for så å utvikle dette videre med bakgrunn i utredningen som nå foreligger. Det forutsettes at registeret og utvikling av dette ikke i tid.

Tiltak 43: Dette fremstår ikke som et nødvendig tiltak, særlig ikke når tolken ellers forutsettes å stå oppført i Nasjonalt tolkeregister. Nødvendig informasjon kan hentes ut her. Administrative kostnader for utstedelse og eventuell ajourføring, men også mulighet for misbruk av slike ID-kort taler også imot tiltaket.

Tiltak 44: Erfaringer med skjermtolking viser at man har behov for særlig kompetanse, også for tolken. Der tiltaket retter seg mot bestiller av tolketjenesten må dette også omfatte krav til tekniske løsninger, betjening av utstyret og evt. lagring av opptak, som må beherskes.

Tiltak 45: Det vises her til merknader under tiltak 37.

I tillegg bør man vurdere utviklet en funksjonalitet i nasjonalt tolkeregister hvor man både booker tolk (les; stenger for ny booking i samme tidsrom som avtale er inngått for) og videre bekrefter gjennomført tolkeoppdrag (eks. ved utkvittering av tolkeregning fra systemet). En slik føring vil i praksis også dokumentere at tolken benyttes og kompetanse slik forutsettes vedlikeholdt.

Nasjonalt tolkeregister bør kunne kobles opp mot "lokale" saksbehandlingssystem for bestiller, eks. UTSYS for PU, og hvor man i lokal versjon kan legge inn filter med krav til tolk som refererer seg til egen sektor og hjemmelsgrunnlag. Se også under tiltak 14.

Et nasjonalt tolkeregister bør også inneholde mulighet for loggføring av avvik eller utestengelse av tolk ihht reguleringer knyttet til sektor, eks. vil politiet i dag kunne utelukke en tolk med bakgrunn i straffbare forhold. Det vises også til lovforslag om endring i utlendingsloven mht vandelssjekk av tolk. Se for øvrig tiltak 46.

Tiltak 46: I utredningen har man vektlagt tilsynsmetoder som revisjon, tilsyn, overvåking, og videre beskrives avvik og avvikhåndtering. Slik vi ser det bør det også utredes hvordan man ved utvikling av selve det elektroniske registeret også kan tilrettelegge for avviksrapportering og eventuelt lokale eller sentrale tiltak som følge av dette. Det vises her til det som allerede er nevnt under tiltak 45.

Det vises også til tiltak 71 om tilsyn av tolker og deres kvalifikasjoner.

Tiltak 47: Opp i mot bestillingsløsning vises det i utredningen bl.a. til behov for oppfølging og nettverk i en krevende arbeidshverdag for tolkene. Det vises også til at formidling av tolketjenester er formidling av menneskelige ressurser, og det konkluderes med at en helautomatisering av bestillingsprosessen ikke er realistisk. Samtidig sies det at man med tiden bør vurdere tekniske løsninger slik at "bestillerkontor" kan gjøre direkte oppsalg mot registeret og importere opplysninger derfra.

Slik vi ser det bør man allerede nå kunne sette i gang arbeidet med å utrede muligheter for bestilling direkte opp det elektroniske verktøyet som nasjonalt tolkeregister representerer. Man bør vurdere en sentral bestillerløsning, evt. utvikle lokale verktøy som henter grunnlagsdata fra tolkeregisteret. Her må de ulike sektorene samarbeide med IMDi for å finne de beste løsningene.

En elektronisk bestillerløsning utelukker for øvrig ikke etablering av et nasjonalt, sektorvist eller virksomhetsnært formidlerledd, men da primært for de unntak hvor elektronisk bestilling ikke uten videre lar seg gjøre, eller der bestiller eller tolk trenger bistand knytte til konkrete bestillinger.

Der man vurderer at det er behov for tolkeformidling knyttet til lokal kunnskap om tolkens kvalifikasjoner, menneskelige aspekt, habilitetsvurderinger el. behov for kollegaveiledning el. debrief etter oppdrag mv., ref erfaringer fra OUS, bør slike funksjoner tilligge den enkelte virksomhet. Dette vil vanskelig kunne ivaretas av sentrale funksjoner, noe det også argumenteres for i utredningen.

Hensynet til tolker som ikke vil bli kontaktet for oppdrag av andre enn spesielle tolkebruker de har avtale med bør kunne markeres i registeret, for eksempel vet at tilgjengelighet forbeholdes enkelte brukere.

Tiltak 48: Ser ikke behovet for å utvikle egen bestillingsløsning her.

Tiltak 51: Utvalget har argumentert med at minstekrav må være at tolken er oppført i nasjonalt tolkeregister, innenfor dagens kvalifikasjonsnivå 1 – 5. Forslaget støtte ikke, og det vises for øvrig til merknader under tiltak 42.

Tiltak 53: Vurdering av egnethet opp i mot alder og kjønn er relevante problemstillinger. Der tolk må være sikkerhetsklarerert på ulike nivå forutsettes dette å bli ivarettatt av respektive sektor. Dette bør ikke ligge som åpen informasjon i et tolkeregister. Erfaring fra sektorer bør evt. kunne søkes frem fra registeret, eks. helse/skole/politi/ stat og kommune.

Tiltak 56: Med bakgrunn i EU-prosjekt om skjermtolking det vises til vil man måtte bruke ressurser for å implementere bruk av denne type tolkning i ønsket målestokk. Hvorvidt det er behov for et eget nasjonalt utviklings- og kompetansesenter er mer uklart, da det antas at tolker som benyttes til fjerntolking også fortsatt vil benyttes som oppmøtetolk når oppdrag er i geografisk nærhet. Vil utvikling og informasjonsdeling mellom ulike metoder innenfor tolking kunne rammes ved denne type etablering?

Tiltak 61: For politiets del vil Politihøgskolen være en sentral aktør også for dette.

Tiltak 67: Vurderes av respektive etater, politi, forsvar, sivilforsvar.

Tiltak 70: Viktig, demper behovet for tolking.

Tiltak 71: Tilsyn med tolker og deres kvalifikasjoner ønskes også av politiet. Spørsmålet er hvordan dette skal håndteres. System for avvikshåndtering, se under tiltak 46.

Tiltak 72: PU er skeptisk, og er uenig i et nytt særskilt tilsynsorgan for deler av politiets virksomhet, heller ikke for såkalt overordnet faglig myndighet. Alle offentlige etater skal for øvrig ha egne rutiner for internrevisjon, se også hen til Riksrevisjonens rolle og mandat knyttet til dette.

Tiltak 76: Stottes

Tiltak 77: En slik lovpålagt plikt antas i stor grad å ville omfatte PUs bruk av tolk. Et lovpålegg uten rom for unntak ved manglende tilgjengelighet og/eller tidsnød vil være kritisk for vår virksomhet. Hvorvidt en lovhjemlet plikt om bruk av kvalifisert tolk vil være like kritisk for vår virksomhet, gjort gjeldende fra 1. januar 2019 er vanskelig å konkludere med. Kun 4 år frem i tid virker imidlertid ikke som veldig lenge med tanke på alle de tiltak og ordninger som må på plass i perioden frem til eventuell plikt innføres.

Med hilsen

Jan Olav Frantsovold
Avdelingsleder

Anne Karin Storhaug
politiadvokat

